

שם ביה"ס:

תיכון עודד

ישוב:

מועצה מקומית

קדימה-צורן

תחום הדעת:

מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:

2 יחידות לימוד

סמל מוסד:

46225

כותבת התכנית:

ד"ר יפעת עוז-ליפשיץ

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור

תשע"ז

קרימינולוגיה

תיכון עודד

מועצה מקומית קדימה – צורן

הצעה לתוכנית ייחודית : קרימינולוגיה

תחום הדעת : מדעי החברה

מספר יחידות הלימוד : 2

סמל המוסד : 410225

ד"ר יפעת עוז – איבשיץ

yifathelen@gmail.com

050-676669

תוכן העניינים

1.	מבוא – רקע לפיתוח התוכנית	4-5
2.	ייחודיות התוכנית – תיכון "עודד" קדימה-צורן	6-8
3.	כותבת התוכנית	8
4.	התפישה הרעיונית של התוכנית	8-9
5.	החברה וצרכיה	9-10
6.	התלמיד וצרכיו	10-11
7.	מטרות התוכנית	12-14
8.	המורה מול חזון בית הספר התיכון "עודד"	14-16
9.	שילוב תחום הדעת במגמת מדעי החברה	16-17
10.	אסטרטגיות הוראה ודרכי למידה	17-18
11.	תוכנית הלימודים	19-40
12.	דרכי הערכה שוטפות וסופיות	41-43
13.	פירוט מטלות ההגשה	43-61
14.	ביבליוגרפיה	62-67

1. מבוא : הרקע לפיתוח התוכנית

תיכון "עודד" ע"ש אל"מ עודד ראור ז"ל, הינו תיכון צומח שהוקם במועצה המקומית קדימה – צורן, בשנה"ל תשע"ז. עודד ראור היה תושב היישוב, אדם אהוב ומוערך, אשר תרם רבות לקהילה וילדיה. אל"מ עודד ראור, היה מפקד סיירת מטכ"ל בין השנים 2004-2006, יליד נהריה, מלח הארץ, לוחם אהוד על פקודיו, איש אמיץ, אוהב אדם, אוהב הארץ והמדינה, איש ערכי ומסור אשר היווה בחייו דוגמה אישית ראויה. חברי המועצה המקומית קיבלו פה אחד לקרוא לבית הספר התיכון על שמו.

ברוח המפקד, בית הספר התיכון ע"ש עודד שם לו למטרה לבנות מוסד חינוכי, בו תשרה אווירה חמה ואוהבת. בית ספר אשר בין כתליו ירגישו הילדים בטוחים, מאותגרים, מעורבים, משפיעים ושייכים, לצד הבנה והכרה בכך שהם הינם חלק מקהילה תורמת, המשתפת פעולה על בסיס נהלים, סדר, משמעת וגבולות. תיכון "עודד" שם לו למטרה לצייד את בוגריו בארגז כלים ערכי, חינוכי – לימודי, הומניסטי ומשמעתי.

מתוך דאגה ואחריות לחינוך הנוער הלומד במחוזותינו, בית ספר תיכון "עודד" מבקש לבנות תוכנית ייחודית בקרימינולוגיה, כחלק מלימודים מקיפים ומעמיקים בתחום מדעי החברה. תיכון "עודד" הוקם לאחר שנים רבות בהן ילדי המועצה למדו בבתי ספר שונים בשרון, מתוך חשיבה ארוכת טווח הרואה בראש ובראשונה את טובת ילדי קדימה- צורן. בשנים האחרונות הולכת וגוברת המודעות למקומו וחשיבותו של בית הספר כגורם הגנה תמיכה וסיוע למתבגרים. מתבגרים רבים חשופים לתהליכי שינוי מואצים בחייהם הפרטיים והחברתיים ועשויים להיקלע כתוצאה מכך, למצבי לחץ דחק וסיכון. בית הספר נתפש על ידינו כמסגרת יעילה להגברת מודעות פסיבית ואקטיבית בקרב בני הנוער, וליצירת תרבות חברתית וערכית המובילה לצמיחתם וקידומם של ילדי המועצה. אנו מאמינים בילדינו כדור העתיד של אזרחי ישראל. אנו מאמינים כי בכוחם להפוך לשגרירים בקרב הנוער, למנהיגים שישאו את נס השינוי החברתי בישראל. אנו מאמינים כי רק אדם מודע, בעל ידע וארגז כלים מתאים, השותף לתהליך יצירה ובנייה, יכול לייצג את החברה בה הוא חי, להרגיש חלק מצו מצפוני והומניסטי ולפעול להגשמתו למען חברה טובה יותר לכולנו.

החברה הישראלית הינה חברה מגוונת מבחינה תרבותית. לדעתם של קרימינולוגים שונים, קיים קשר בין תסכול על רקע התנגשות בין תרבותית לבין פשיעה וסטייה חברתית. התוכנית הייחודית בקרימינולוגיה מעוניינת לתת מענה וכלים אינטלקטואליים ומעשיים להתמודדות עם סוגיה זו, בכך שהיא עוסקת בקשיים ובבעיות הקיימים במסגרת חיים בחברה רב תרבותית.

מספר סיבות רלוונטיות לכתיבת התוכנית הייחודית בקרימינולוגיה בתיכון "עודד":

1. במועצה המקומית קדימה – צורן אוכלוסייה הטרוגנית כתוצאה מתהליך אינטגרציה שעברה בשנים האחרונות:

- קדימה הוקמה כמושבה חקלאית בשנת 1933 ביוזמתו של יהושע חנקין שהיה אז מראשי הכשרת היישוב. לאורך השנים הצטרפו אל המתישבים הראשונים עולים מארצות אירופה ועולים מארצות ערב, שהתיישבו בצמודי קרקע ובשיכונים.
- צורך הוקמה כיישוב קהילתי בשנת 1992 כחלק מפרויקט שבעת הכוכבים. צורך הינה יישוב של צמודי קרקע ומההווה לאורך השנים מוקד משיכה למשפחות צעירות.
- בשנת 2003 אוחדו קדימה וצורך לכלל מועצה מקומית אחת והיום חיים בה יחדיו וותיקים וחדשים, חילונים ודתיים.
- בנוסף, היישוב נמצא קרוב לקו התפר והמפגש בין יהודים לאוכלוסיה שאינה יהודית תכוף.
- התוכנית בקרימינולוגיה, תתבסס על לימודי קדם בסוציולוגיה ותעסוק בסוגיות של שילוב תרבותי, קבוצות שונות, הקשר בין הפרט לחברה והתנגשות בין תרבותית.
2. קדימה – צורך הינה מועצה מקומית בשרון. כחלק מנוף הסביבה הפיזית בה חיים התלמידים, מספר בתי מעצר. באופן טבעי מתעוררות שאלות אודות בתי מעצר אלה, מי נעצר, מדוע, מי עובד שם ומה עושים. התוכנית בקרימינולוגיה תספק תשובות לסוגיות אלה ותחשוף בפני התלמידים את סיפוריהם של צוותי אכיפת החוק, שוטרים, סוהרים, קציני מבחן, עובדים סוציאליים וכו.
3. בשנה"ל תשע"ז יפתחו בתיכון "עודד" שלוש כיתות מדעי החברה שתלמדנה סוציולוגיה. אנו רואים קשר ישיר והדוק בין תחום הסוציולוגיה לתחום הקרימינולוגיה, לא רק משום שקיימים נושאי לימוד משותפים (אשר נחקרים מזוויות ראייה שונות), אלא בעיקר משום שתחומי דעת אלה משלימים אחד את השני בהסבירם תופעות חברתיות נפוצות כסטייה חברתית ופשעה. מגמות הלימוד בתיכון "עודד" מבוססות על אשכולות לימוד מרכזיים המשיקים לדיסציפלינות אקדמיות. אנו מעוניינים לחשוף את תלמידנו לידע נרחב ומקיף בתחומי הדעת השונים ולפיכך החיבור בין תחומי הדעת סוציולוגיה וקרימינולוגיה נחוץ והכרחי. ידע מקיף זה יהווה הכנה ראויה להמשך לימודיהם בעתיד.
4. בני הנוער בארץ חשופים לסוגיית האלימות והעבריינות בקרבם. שאלות אודות יחסיות הסטייה החברתית, מה נחשב לסטייה חברתית, איפה עובר הגבול בין משובת נעורים לעבריינות נוער, כיצד אוכפים, כיצד מטפלים, כיצד מונעים – כל אלה שאלות רלוונטיות לחייהם של בני הנוער בישראל בכלל ובקדימה – צורך בפרט. התוכנית הייחודית בקרימינולוגיה תנסה להעניק מענה ראוי.

התכנית הייחודית בקרימינולוגיה מכוונת להרחיב את הידע של בני הנוער להבנת תופעת הסטייה החברתית, העבריינות, ועבריינות הנוער בפרט. התוכנית מהווה דיספלינה ייחודית אשר מביאה לידי ביטוי ידע תיאורטי, קליני ומעשי מתחום הסטייה החברתית הפשיעה והענישה. ייחודיות התוכנית בהקניית כלים אינטלקטואליים ומעשיים, אשר יישרתו את בני הנוער בסימון גבולות, בכבוד לגבולות המסומנים ע"י החברה, בשאיפה לחיים נורמטיביים מבחינה חוקית – מוסרית ובהבנת מנגנוני הפיקוח החברתי בחברה בה אנו חיים. כלים אלה יעמדו לרשותם כאזרחים מובילים חברתית.

1. ייחודיות התוכנית – תיכון "עודד" קדימה-צורך

קרימינולוגיה הינה דיסיפלינה - תחום דעת תיאורטי, מעשי ובין תחומי, שעניינו חקר הסטייה החברתית וההתנהגות הפלילית. הקרימינולוגיה הינה חלק ממדעי החברה ועוסקים בה סוציולוגים, פסיכולוגים, משפטנים ואף ביולוגים (כולן מגמות הנלמדות בביה"ס התיכון "עודד"). הסוגיות החברתיות בהן עוסקת הקרימינולוגיה נוגעות לכל חבר וחברה בכל קהילה נתונה. לפיכך, תיכון "עודד" מבקש לבנות תוכנית ייחודית שמטרתה העיקריות הן:

א. העצמת קהילת בית הספר - "ידע הוא כוח" כפי שכתב פוקו, והנחלת הידע בתחום תהווה מנוף להעצמה אישית וקהילתית.

ב. תרומה לתרבות ההתנהגות בקרב בני הנוער בקהילה בכלל ובבית הספר בפרט.

ג. הכשרת תלמידי המגמה לסוכני שינוי חברתי ולמנהיגים צעירים בעלי ארגון כלים ערכי והומניסטי.

תוכנית הלימודים בקרימינולוגיה תיושם במסגרת מגמת מדעי החברה ותהא מבוססת על הקשר המשמעותי בין הסוציולוגיה והקרימינולוגיה. **הסוציולוגיה של הסטייה** תהווה את המשענת המרכזית להבנת התפישה המדעית הקרימינולוגית. מרבית התיאוריות המודרניות להסבר התופעות בהן עוסקת הקרימינולוגיה הן בעלות אוריינטציה סוציולוגית ברורה ומדגישות את חשיבות הגורם המשפחתי, החברתי והתרבותי להסבר תופעות הפשיעה והסטייה החברתית.

נושאים כגון: מהי סטייה חברתית? אופייה היחסי של הסטייה, סוגי סטיות ונורמות, תרבויות משנה והתנגשות תרבויות, קונפליקטים במשפחה, השפעת המשפחה כסוכן חיברות ראשוני, אנומיה, הגישה הפונקציונליסטית, גישת הקונפליקט, האינטראקציה הסימבולית, קונפורמיות, סגנונות מנהיגות, לחץ חברתי והשפעה חברתית, כנופיות נוער, יחסי כוח מיגדרים, סחר בנשים ועוד, הם רק חלק מהנושאים המשיקים לשתי הדיסציפלינות ומעידים על הקשר האמיץ ביניהן.

התוכנית הייחודית עוסקת בתחומים הנוגעים לחברה הישראלית בכלל ולבני הנוער העומדים במרכז בפרט. מחקרים מהשנים האחרונות מעידים על עלייה חדה בממדי האלימות בחברה הישראלית. יש הקושרים עלייה זו למשבר ערכי שחוזה החברה הישראלית, לשחיקת האתוסים שאיחדו את החברה בעבר כמו "מדינה במצור" "כור היתוך" ו"חברת מופת". יש המעמידים במרכז את שחיקת הסולידריות החברתית ואובדן תחושת השייכות, העמקת הפערים החברתיים והתגברות השבטיות העדתית / לאומית / פוליטית או התגברות האגואיזם בחברה אינדיבידואליסטית המקדמת את תועלתו של הפרט. כמו כן, המציאות הביטחונית היומיומית של החברה הישראלית ללא ספק מגבירה לחץ וחרדות המוצאים את ביטויים לא פעם בהתנהגות אלימה.

במטרה לעודד מודעות ומעורבות חברתית, תחושת שייכות ותרומה חברתית, בקרב נוער הגדל בישראל במאה ה-21, התוכנית בקרימינולוגיה תעסוק במושגים מרכזיים מתחום הפשיעה והסטייה החברתית ותציג את תופעת **עבריינות הנוער** כתופעה מרכזית בלימודי תחום הקרימינולוגיה - תוך עיסוק בנושאים רלוונטיים, אקטואליים אשר בין היתר, מקנים כישורי חיים.

אלימות בבתי הספר, אלימות בקרב בני נוער מחוץ לבית הספר, אלימות במשפחה, אלימות כלפי נשים, כנופיות נוער, אלימות בני נוער ללא מניע, תרבות פנאי נטולת משמעות, אלימות מינית, התמכרות לאלכוהול וסמים, הצטרפות לכתות מיסטיות וכמובן אלימות ובריונות ברשתות החברתיות שהפכו "מגרש המשחקים" העיקרי של בני הנוער וקר נוח ומסוכן מאד להתנהגויות עברייניות וסטייה חברתית.

להלן מספר דגשים לגבי תוכנית הלימודים המוצעת :

1. עיסוק תיאורטי בתופעת **האלימות והתוקפנות** – לאורך כל התוכנית, ייחשפו התלמידים לתיאוריות וגישות מתחום הקרימינולוגיה המסבירות ומנתחות אלימות ותוקפנות ברמה האישית וברמה החברתית. הגישות התיאורטיות תתייחסנה להסברים ביולוגיים, פסיכולוגיים וסוציולוגיים. הדיון התיאורטי ייעשה תוך קישור לתופעות הרלוונטיות : אלימות פיזית, נפשית, מילולית, פסיכולוגית, כלכלית, וירטואלית, אלימות בבתי הספר, וונדליזם, אלימות בני נוער ללא מניע, אלימות במשפחה, הצקה לקשישים. נכיר את התגובות החברתיות השונות לאלימות ותוקפנות, את דרכי הטיפול וההתערבות הנפוצות, את מערכת אכיפת החוק, חוקי העונשין הרלוונטיים, יחס שוטרים ושופטים לקורבנות האלימות במשפחה (בעיקר נשים), ויקטימולוגיה (תורת הקורבן) ועוד.
2. **יחסי מיגדר כיחסי כוח** - נייחד מקום לתופעת האלימות המינית ואלימות בכלל כלפי נשים, נבין מהו חיזור אלים ונדגיש מהי זוגיות בריאה אל מול יחסים פתולוגיים בקשר הזוגי בין נער לנערה. תודגש ייחודיות ההסבר הרואה בעבירות מין לא מימוש דחפים מיניים אלא ביטוי לכוחניות, רצון להשפיל, לשלוט ו"להיות גבר". נלמד מודל בריא של מיניות בגיל ההתבגרות.
3. **התמכרות לאלכוהול וסמים** - תרבות "הוודקה" ועישון סמים בקרב בני נוער – נבין ונדון בסיבות להתנהגויות של התמכרות, אפשרויות טיפול ושיקום.
4. **הצטרפות לכתות מיסטיות** – חיים בעידן של חוסר וודאות ואינדיבידואליזם מרכזי. נעסוק בשאלות של משמעות קיומית (ויקטור פרנקל) תחושת שייכות ותרומה חברתית (אלפרד אדלר).
5. **בריונות ברשת** – נייחד מקום מרכזי לתופעת האלימות, התוקפנות העבריינית והסטייה החברתית ברשתות החברתיות. נבין מהם הגבולות המותרים ומתי הופכת הערה או העלאת תמונה להתנהגות עבריינית הראויה לענישה בחוק.

הלימוד ייעשה תוך שילוב בין תיאורייה וחוויה :

- א. הצבת מטרות משותפות וברורות למורה ולתלמיד.
- ב. חוויה פעילה – משחקי תפקידים, משחקים, סרטים, תרגילים, ניתוח חווייתי של קטעי עיתונות רלוונטיים, היכרות עם פסקי דין, הרצאות של אנשי מקצוע, קורבנות ואנשי אכיפה.
- ג. חינוך לסובלנות ושוויון בין המינים.
- ד. חשיבה רפלקטיבית – דיון, תובנה, הפרייה הדדית, הפקת לקחים.
- ה. המשגה והכללה – זיקה למחקר והסברים מדעיים, קריאת טקסטים והרצאות.

1. אבחון צרכים נוספים – לא רק ידע קוגניטיבי תיאורטי אלא שימת דגש גם על צרכים רגשיים תוך הנחייה בתחום ההתנהגותי והרגשי.

התוכנית תתפרש על פני שנתיים – כיתות יא' ויב' – בחינה מסכמת תיערך במהלך כיתה י"ב (מועד חורף פנימי). (פירוט דרכי הערכה מסכמות יופיע בהמשך).

2. כותבת התוכנית :

ד"ר יפעת עוז איבשיץ, רכזת מגמת מדעי החברה, בוגרת תואר ראשון משולב בפסיכולוגיה – סוציולוגיה – קרימינולוגיה מאוניברסיטת בר אילן, בוגרת תואר שני בסוציולוגיה ארגונית אוניברסיטת בר אילן, בוגרת תואר שלישי בסוציולוגיה ומיגדר באוניברסיטת בר אילן. מרצה במספר קמפוסים אקדמיים בארץ, בעלת תעודת הוראה במדעי החברה מהמחלקה לחינוך באוניברסיטת בר אילן. כן, יפעת בוגרת בית הספר לאימון אישי במכון אדלר, בוגרת התוכנית לפסיכותרפיה במכון אדלר, בעלת ניסיון בהנחייה, הדרכה וטיפול במבוגרים ונוער. יפעת מלמדת את מסלול סוציולוגיה ומסלול פסיכולוגיה במגמה למדעי החברה בתיכון "עודד".

3. התפישה הרעיונית של התוכנית :

בבסיס התוכנית עומד הרעיון של יצירת בקיאות ומצויינות בתחומי הדעת במגמה. התוכנית שואפת לעודד יצירת חשיבה ביקורתית ויצירתיות רעיונית בתחום הקרימינולוגיה. התוכנית מיועדת להקנות את מונחי היסוד ואת התיאוריות העיקריות, הקלאסיות והעדכניות, בתחום הקרימינולוגיה. התוכנית מתייחסת למערכת אכיפת החוק במיוחד בתחום יחסי קהילה – משטרה. התוכנית מדגישה את הקשר לתחום דעת מרכזי שתלמידנו לומדים כבר מראשית כיתה י' – סוציולוגיה. הסוציולוגיה של הסטייה עומדת במוקד תחום הדעת כאשר תחום עבריינות הנוער מהווה נושא מרכזי. הסיבה לבחירה זו הינה שמעבר לסקרנותם של בני הנוער לגבי פשיעת נוער והשלכותיה, ומעבר לרלוונטיות והאקטואליות של הנשא עבורם, אנו מאמינים שלימוד על עבריינות וסטייה חברתית ימנע עבריינות וסטייה חברתית ויסלול את הדרך להפיכת תלמידנו לאזרחים מודעים, אכפתיים, אמפטיים ושומרי חוק. התוכנית הייחודית קשורה הדוקות לתוכנית משרד החינוך בסוציולוגיה בשל הנושאים המשיקים בין שתי הדיסציפלינות. בנוסף, רוב התיאוריות המודרניות להסבר התופעות בהן עוסקת הקרימינולוגיה הן בעלות אוריינטציה סוציולוגית ברורה ומדגישות את חשיבות הגורם המשפחתי, החברתי, התרבותי והסביבתי להסבר תופעות הפשיעה והסטייה בחברה.

לימודי מגמת מדעי החברה יתקיימו לאורך שלוש שנות הלימוד : י' יא' יב'.
התלמידים יחלו את לימודיהם בתחום הסוציולוגיה בכיתה י' (4 ש"ש) ימשיכו בלימודי
הסוציולוגיה בכיתה י"א (2 ש"ש) ויגשו לבגרות בסיום כיתה י"א.
בכיתה י"א יתחילו התלמידים את לימודי התוכנית הייחודית בקרימינולוגיה. התוכנית
מתפרשת על פני 180 שעות שילמדו במשך שנתיים – י"א (4 ש"ש) וי"ב (2 ש"ש) לבחינה
המסכמת ייגשו במהלך יב' (מועד חורף – מבחן פנימי).
בכיתה יב' ישלימו את היחידה החמישית – כתיבת עבודת החקר במדעי החברה.

במהלך שנת הלימודים הראשונה (כיתה יא) יכירו התלמידים הגדרות ומושגי יסוד וכן
תיאוריות ביולוגיות, פסיכולוגיות וסוציולוגיות לתוקפנות אלימות ועבריינות. יושם דגש
על המשפחה כסוכן סוציאליזציה מרכזי וכן על קבוצת השווים אשר עשויה להפעיל לחץ
ולייצר קונפורמיות לסטייה חברתית. נדון באלימות ועבריינות נוער, נבקר במוסד
לעבריינים צעירים ובבית מעצר, נכיר את תפישת המשמעות של ויקטור פרנקל, נכיר את
הפנולוגיה ומהות הענישה, מטרות הענישה, הרתעה, תיקון טיפול ושיקום, נדון במאסר
לאורך ההיסטוריה, בעידן המודרני ובסוגיות הבעייתיות המתלוות אליו. סה"כ 120
ש"ש.

במהלך שנת הלימודים השנייה נכיר את הפסיכולוגיה האינדיווידואלית של אלפרד אדלר,
נלמד ונדון באלימות תוקפנות ומקורותיה, נקשור את הנושא לסוגיות ספציפיות כיחסי
כוח מיגדרים ואלימות מינית, נדבר על התמכרות ומעגל ההתמכרות, נבקר במוסד
שיקומי לנוער בגמילה, נלמד על הצטרפות לכתות מיסטיות ועל אלימות ברשת. נכיר את
ההיבט הפלילי של הסוגיות הללו וכיצד מתמודדת משטרה עם עבריינות בני נוער.
הלמידה כולה תעשה תוך השקפה לידע הנלמד בסוציולוגיה. סה"כ 60 ש"ש

כאמור, הלמידה העיונית תלווה בלמידה חווייתית : צפייה בסרטים, סיורים לימודיים,
הרצאות אורח של קורבנות ושל אנשי הטיפול ואכיפת החוק. חלק מן הנושאים ילוו
במשחקי תפקידים על מנת לעורר אמפטיה, הזדהות והבנה רגשית מעבר להבנה
האינטלקטואלית של החומר הנלמד.

4. החברה וצרכיה

תוכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה מכוונת לענות על מספר צרכים בסיסיים של
החברה, ביניהם הגברת המודעות החברתית, טיפוח הלכידות החברתית, הגברת המודעות
לצורך בפיקוח חברתי ולפיקח שיתוף פעולה עם רשויות האכיפה והטיפול, טיפוח תחושת
התרומה החברתית וחזקת תחושת השייכות. לפיכך קיימים מספר דגשים :
א. הסוגיות הנלמדות בתחום הקרימינולוגיה מקנות לתלמידים ידע, מערכת ערכים
ומיומנויות המחזקות אצלם את מחויבותם למרכיבים המרכזיים של מערכת אכיפת
החוק בחברה המודרנית.

- ב. תלמידים בגיל ההתבגרות נתקלים בחיי היומיום בתופעות כגון אלימות בבית הספר, שימוש באלכוהול וסמים, גראפיטי, השחתת ציוד, דפוסים לא בריאים של מערכות יחסים, הצטרפות לכתות מיסטיות וחבורות נוער. הרחבת הידע והדיון אודות נושאים אלה, תורמת ישירות להתפתחותם כאזרחים מודעים ושומרי חוק. התוכנית שואפת לטפח בקרב תלמידיה והסביבה בה הם חיים, תרבות התנהגותית ראויה, רמה גבוהה יותר של רגישות חברתית וגילוי אזרחות טובה.
- ג. מגמת לימודים זו, תורמת בהכרח לפיתוח קשרי גומלין חיוביים בין מערכות האכיפה ומוסדות הטיפול לבין התלמידים. המפגש עם אנשי המקצוע מספק עניין, מהווה חוויה חיובית עבור התלמידים וכן, מאפשר הבנה טובה יותר של החומר התיאורטי הנלמד ע"י הפיכתו מאקדמי למציאותי.

5. התלמיד וצרכיו

תוכנית הלימודים הייחודית בקרימינולוגיה מכוונת לענות על מספר צרכים בסיסיים של התלמיד :

- א. צורך קוגניטיבי – אינטלקטואלי : התוכנית תורמת משמעותית לידע וההבנה של תחום הקרימינולוגיה בכלל ועבריינות הנוער בפרט. התוכנית עוסקת בסוגיות רלוונטיות לחיי בני הנוער ולפיכך, ידע זה מסייע לתלמיד להבין את המציאות החברתית בה הוא חי בצורה טובה יותר, להפוך לסוכן חברתי פעיל יותר, בעל ידע בתחום ולפיכך מסוגל להשפיע, לסייע במניעה, בחיפוש ומציאת פתרונות הולמים לנעשה סביבו.
- ב. צורך רגשי : עיסוק בסוגיות הרלוונטיות תורם לתחושת ההזדהות של התלמיד, מעלה את תחושת השייכות והיכולת שלו להיות אינדיבידואל תורם ומשמעותי, מה שבאופן ישיר תורם לתחושת העצמה והגברת תחושת הערך העצמי.

כן, קיים קשר בין ארגון התכנים המופיעים בתוכנית הלימודים לצרכים של תלמידיה : תיכון "עודד" החל את פעילותו בשנה"ל תשע"ז ולמעשה, נותן מענה לצורך של המועצה המקומית בבית ספר תיכון מקומי אליו מגיעים תלמידי המועצה. אוכלוסיית התלמידים הינה מגוונת מעצם הגיוון של תושבי המועצה המקומית קדימה – צורך ולפיכך, חלק מן התיאוריות הנלמדות עוסקות בהבנת הפשיעה והסטייה החברתית בחברה מגוונת. כמו כן, התוכנית מביאה בחשבון את המציאות בה מתקיימים בני נוער בראשית המאה העשרים ואחת בישראל, ומקדישה מקום להבנת מציאות זו והקשר שלה עם הסוגיות הנלמדות במסגרת תוכנית הלימודים בקרימינולוגיה :

- דגש על המבנה המשפחתי החדש לו שותפים חלק מן התלמידים - המשפחה הינה סוכן חיברות משמעותי ולפיכך יש לתת את הדעת על ההשפעה של דפוסי משפחות חדשות על סוגיות הנידונות בתוכנית הלימודים. בין הייתר נבין מהי "משפחה חדשה", מהם דפוסי הסמכות במשפחה החדשה, אידיאולוגיה סמכותנית אל מול אידיאולוגיה מתירנית ומהי ההשפעה על התנהגותם של בני הנוער, משבר הסמכות

ההורית והחשש להציב גבולות ברורים, הורים עסוקים בקריירה ואינם פנויים לצרכים האקספרסיביים של ילדיהם ועוד. העיסוק בסוגייה זו נתמך במחקרים שונים (למשל: המשפחה – ערש או הרס ילדיה? מלמד (1999); הפסיכולוגיה האינדיבידואלית של אלפרד אדלר) המעידים, כי קיים קשר דפוסית חינוך מתירניים והיעדר נוכחות הורית לבין סיכון להפרעות התנהגות, אלימות ועבריינות. נמצא כי חוסר גבולות וחוסר בדרישות לתרומה משפחתית – חברתית, קשור לתחושת ערך עצמי נמוך, תחושת מסוגלות נמוכה, יכולת מועטה לשאת תסכול ומחסור בכיוון פנימי.

- עבריינות בקרב בני נוער ממעמד סוציאקונומי בינוני-גבוה. המועצה המקומית קדימה-צורן מדורגת באשכול השביעי מבחינת רמה סוציאקונומית עפ"י דרוג הלמ"ס. המשמעות היא שתושביה נמנים עם המעמד הבינוני-גבוה בישראל. תיאוריות שונות אשר עוסקות בעבריינות בני נוער בקרב בני מעמד בינוני גבוה (למשל דאונס ורוט (1966)) קושרות בין פנאי, היעדר אובייקט חיצוני או ערכים משותפים לחיפוש אחר גירויים ותחליפים לא מציאותיים, המתבטאים באלימות, וונדליזם, גרפיטי ועבריינות.
- אובדן הילדות והחשיפה לתכנים אלימים באמצעי התקשורת – הנגישות הכמעט בלתי מוגבלת למידע מהאינטרנט והחשיפה לתכנים אלימים שונים ללא תיווך ראוי וכן, הפיכת הרשתות החברתיות ל"מגרש משחקים" עיקרי עבור בני הנוער, דורשת למידה, הכרה וגיבוש של תרבות התנהגותית מתאימה. תוכנית הלימודים מקדישה פרק נכבד לעיסוק בסוגייה זו.
- מתח חברתי הנובע מהמבנה החברתי בישראל ומהערכים המודגשים בו. תחרותיות, הישגיות, השוואה בלתי פוסקת ל"אחר", תרבות ה"אני לא פראייר" ואינדיבידואליזם קיצוני, עשויים להוביל ללחץ חברתי מוגבר המתבטא בקרב בני נוער בפשיעה, בהתחברות לכנופיות, בלקיחת סמים ושתיית אלכוהול.
- המצב הביטחוני בישראל בכלל, חילוקי הדעות הפוליטיים והאידיאולוגיים והקרבה של המועצה המקומית קדימה-צורן בפרט לקו התפר, עשויים לעורר מצבי לחץ אשר מוצאים את ביטויים בפורקן אלים. לפיכך התוכנית דנה בסוגיות אלה בהקשר לעולמם של בני הנוער.

6. מטרות התוכנית

6.1 מטרות העל של התוכנית:

- להקנות ידע מדעי ואקטואלי בתחום הדעת קרימינולוגיה תוך התמקדות בפשיעת נוער.
- לטפח אזרחים נאורים בעלי מיומנויות חשיבה ביקורתיות ויצירתיות, בעלי אחריות, תרומה, תחושת שייכות ועירניים לחייהם ולסביבתם החברתית.
- להוביל למיצוי הפוטנציאל של תלמידנו באמצעות הקניית ידע מדעי ואקטואלי במטרה שיניבו הישגים לימודיים ראויים.

- ד. להקנות לתלמידינו באמצעות שלל הכלים העומדים לרשותנו, מיומנויות וכישורי חיים הנדרשים מאזרחים בחברה מודרנית.
- ה. יצירת מערכת לימודית ייחודית אשר תוביל את תלמידינו לתיפקוד מיטבי בתרבות הטכנולוגית והתקשורתית של המאה העשרים ואחת.

6.2 מטרות אופרטיביות:

6.2.1 מטרות בתחום הקוגניטיבי:

- א. התלמיד ידע ויבין עובדות, מושגים, עקרונות, תופעות ותהליכים הקשורים בתופעת העבריינות, הן ברמת הפרט והן ברמת החברה.
- ב. התלמיד ינתח אירועי פשיעה ברמה התיאורטית, תוך התייחסות לתיאוריות מתחום הדעת קרימינולוגיה.
- ג. התלמיד ינתח את תופעת הפשיעה והסטייה החברתית בקרב אוכלוסיות מוגדרות (לדוגמא: בני נוער).
- ד. התלמיד יישם את הידע התיאורטי לניתוח אירועי פשיעה בחברה הישראלית.
- ה. התלמיד יכיר ידע ויבין את מערכת אכיפת החוק בישראל.
- ו. התלמיד יכיר ידע ויבין חוקים מסויימים במדינת ישראל.
- ז. התלמיד ידע לבקר ולהציע חלופות לדרכי ההתמודדות והטיפול בתופעת הפשיעה והסטייה החברתית.
- ח. התלמיד ינתח אירועים חברתיים וחדשותיים, תוך יישום החומר שלמד, ויקשר בין תופעות מתוך ראייה ביקורתית.
- ט. התלמיד יחבר ויצרף (ייצור סינתזה) בין תחומי הדעת אותם ילמד: סוציולוגיה וקרימינולוגיה.
- י. התלמיד ידע להשתמש בידע שצבר במהלך השיעורים על מנת לכתוב משימת ביצוע ולענות על תרגילי סיכום.

7.2.2 מטרות בתחום הריגשי – ערכי:

- א. התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי בית הספר, הקהילה והחברה בה הוא חי.
- ב. התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי מערכות אכיפת החוק ושלטון החוק במדינת ישראל, עליהן ילמד ואותן יכיר במסגרת לימודיו.
- ג. התלמיד יגלה עניין ומוטיבציה ביצירת "אקלים בטוח" ושמירת נורמות וערכים בבית הספר ובקהילה במטרה לשפר את איכות חייו וחיי סביבתו.
- ד. התלמיד יגלה עניין אכפתיות ורגישות בתהליכי ההיכרות, הסיורים הלימודיים והרצאות האורח של הגורמים המטפלים וגורמי אכיפת החוק.
- ה. התלמיד יגלה מודעות לגבי מניעי התנהגותו הגלויה והסמויה.
- ו. התלמיד יגלה עניין ומעורבות בתהליכי קבלת משוב על תפקודו בכתבת משימת ביצוע ותרגילים.
- ז. התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי השימוש בעבודה בקבוצות מתוך רצון וכוונה

לסייע ולהסתייע בתהליך הלמידה.

השגת המטרות בתחום הרגשי-ערכי תיבחן לאורך שנות הלימוד, באמצעות שיח מעצב, רפלקציות אישיות ומעגלי עמיתים.

7.2.3 מטרות בתחום המיומנויות:

- א. התלמיד ידע להיעזר במקורות ביבליוגרפיים שונים, בספרות עזר מדעית, באינטרנט, בעיתונות ובתרשורת על מנת לתמוך בחומר הנלמד. זאת על סמך ההדרכה שיקבל בבית הספר בשימושי מחשב וספרייה ועל סמך הדרכת המורה לקרימינולוגיה במסגרת שיעורי הכיתה.
- ב. התלמיד ידע לנתח גרפים וטבלאות נתונים, לזהות משתנים (תלוי, מתווך ובלתי תלוי) העוסקים בקרימינולוגיה.
- ג. התלמיד ילמד לתעד את תהליך הלמידה כפי שבא לידי ביטוי במשימות הביצוע.
- ד. התלמיד ידע לכתוב ולהגיש דו"חות סיור, דו"חות צפייה בסרטים, דו"ח ניתוח אירוע על סמך הדרכת המורה והכוונתה.
- ה. התלמיד יפתח אחריות אישית לניהול עבודתו ולארגון החומר הנלמד, ילמד להביע את דעותיו בכתב ובעל פה ולעמוד בבחינות המגמה, תוך שמירה על לוח זמנים שנקבע מראש.
- ו. התלמיד יפתח חשיבה רפלקטיבית על עצמו כאזרח ועל מניעי התנהגותו.

מטרתן של כלל המטרות האופרטיביות, בתחום הקוגניטיבי, הרגשי-ערכי ובתחום המיומנויות, לתרום לעיצובו של תלמיד בעל מודעות מפותחת לתחום הקרימינולוגיה בכלל, ולנושא עבריינות נוער בפרט, לפתח אכפתיות ואזרחות טובה, לעודד גילוי עניין, מוטיבציה ועמדות חיוביות כלפי רשויות החוק, הרווחה ומערכת החינוך, וכן, לסייע בעיצובו של תלמיד לומד, בעל מיומנויות אורייניות מגוונות, שיסייעו לו הן בלימודיו בבית הספר והן בהמשך דרכו הלימודית בעתיד.

7.3. מטרות ערכיות

- א. התלמיד יפתח עמדות, ערכים ומודעות ערכית למצוקותיהן של קבוצות שונות בחברה הישראלית.
- ב. התלמיד יכיר את ערך השוויון בפני החוק (כחלק מערך השוויון בחברה דמוקרטית).
- ג. התלמיד יכיר את ערך השוויון המיגדרי תוך שימת דגש על כבוד האדם ללא קשר למיגדרו.
- ד. התלמיד יכיר את ערך הכבוד לזולת והשמירה על רכוש באשר הם.
- ה. התלמיד יכיר את מושג היושרה הפנימית (אינטגרטי) ואת האחריות למעשיו והתנהגותו החברתית בהלימה ליושרה זו.
- ו. התלמיד יכיר את ערך ההדדיות וחשיבות התרומה החברתית.

ז. התלמיד יכיר וילמד להוקיר את מערכת הפיקוח החברתי המאפשרת לנו חיים נוחים בחברה דמוקרטית ומסודרת.

7. המורה אל מול חזון בית ספר תיכון "עודד"

תיכון "עודד" שם לו למטרה להיות שותף ביצירת בוגר בעל חוסן נפשי, אמון בעצמו ובסביבתו, הערכה עצמית ויכולת להכוונה עצמית. בוגר מאושר, בעל זהות ואישיות מגובשים, יוזם ערכי ופעיל בחברה, בעל תחושת שייכות ומוטיבציה לנתינה לקהילה, למדינה ולערכיה, מודע ליכולותיו, ממצה ומממש את הפוטנציאל הגלום בו. במטרה לממש חזון זה אודות דמות הבוגר, בית הספר שואף לקיים יחסי שיתוף ודיאלוג בין תלמידים – מורים – הורים.

מחקרים אשר עוסקים במנהיגות בית ספרית מעידים כי מורים אוטונומיים, השותפים בתהליכי קבלת ההחלטות בבית הספר, המעורבים יותר בביצוע ובמשוב, תורמים תרומה חיובית יותר לביה"ס. מידת האפקטיביות שלהם בעבודה גדלה, תחושת השייכות שלהם גדלה, תחושת המחויבות ומידת האחריות גדלות, משתפרים יחסיהם בתוך צוותי העבודה הבית-ספריים וגדלה תחושת שביעות הרצון הכללית ממקום עבודתם. כתוצאה מכך משתפר האקלים הבית ספרי.

מחקרים העוסקים באפקטיביות של בית הספר מעלים כי הישגי התלמידים עולים, תחושת השייכות שלהם לבית הספר מועצמת ושביעות רצונם עולה, כאשר הם חשים שהמורים מכבדים אותם, מאמינים ביכולותיהם, מצפים מהם להישגים ראויים ומשתפים אותם בעשייה הבית ספרית.

לצורך כך גובש צוות מגמת מדעי החברה, כצוות מוביל חינוכית ולימודית בתחומי הדעת השונים של המגמה ובכללם בלימודי הקרימינולוגיה. את לימודי הקרימינולוגיה תלמד ד"ר יפעת עוז איבשיץ.

7.1 תפקידי המורה בתחום הלימודי

- א. המורה ישמש כמנחה ויפתח מיומנויות, על מנת להדריך את תלמידיו בהתאם לעולמם הפנימי, בהקשר לנושאים הקשורים בקרימינולוגיה ומדעי החברה.
- ב. המורה יהיה בעל הסמכות והאחריות לגבי עבודתו ולגבי תפקוד תלמידיו והישגיהם.
- ג. המורה יעקוב באופן מסודר ועקבי אחר תיפקוד תלמידיו והישגיהם ויעמוד בקשר של דיווח והיוועצות עם המחנכים והורי התלמידים.
- ד. המורה יקיים שיח עם תלמידיו, באופן שיטתי ומסודר, על מנת להיות ער לתהליכי הלמידה.
- ה. המורה יהווה דוגמא ומודל לחיקוי, לעמידה בציפיות, אמונה במסוגלות ויכולת בקבלת אחריות ומחויבות על תפקודו והישגיו. בבחינת "נאה דורש נאה מקיים".

7.2 תפקידי המורה בתחום הערכי

- נגזרים מתוך תפישת העולם הדמוקרטית הרואה ביחסי תלמיד – מורה יחסי שוויון במובן של שוויון ערך (כבני אדם) (equality).
- א. מתוך העיסוק בנושאים חברתיים ואישיים, להכשיר את התלמיד להיות אזרח ראוי, אדם מוסרי, המכבד את הזולת, בעל ערכים תרבותיים אוניברסליים ויהודיים המופנמים בהתנהגותו.
- ב. להכשיר את התלמיד ללמידה ופעילות חברתית שיתבססו על עקרונות של שיתוף ודיאלוג.
- ג. לזמן לתלמיד ולמורה שוויון בהזדמנות למיצוי היכולות, לקידום אישי ולמעורבות.
- ד. לחנך להכרה בשלטון החוק במילוי חובות ובקבלת זכויות.
- ה. לזמן לתלמידים מסגרת לשיח עם המבוגרים, במטרה ללמוד לנהל רגשות, לתעל כעסים ותסכול, לקבל משוב.
- ו. להקנות במסגרת יחסי מורה-תלמיד, מיומנויות של תקשורת בינאישית, דיאלוג, יצירת שיח וקיום דיון, ניהול ויכוח, דיבור ומו"מ, ריבוי מצבים של win-win, אסרטיביות וגישור.

7.3 תפקידי המורה בתחום האקלים החינוכי – מיטבי

- א. המורה יהיה אמון על יצירת אקלים בטוח ופתוח, במיוחד תוך כדי העיסוק בסוגיות רגישות.
- ב. המורה יקפיד להעצים את תלמידיו מתוך יחס של כבוד, במטרה ליצור תחושת שייכות משתפת ולהקטין תחושות תסכול (העשויות לגרור תוקפנות).
- ג. המורה ידע לנתב מחאה מקרב התלמידים, לאפיקים חיוביים של עשייה חברתית, במטרה לייצר פריקת לחצים שאינה אלימה ואינה פוגענית.

מטרות אלה של בית הספר, בתפישתו את המורה, משתקפות בתוכנית הלימודים בקרימינולוגיה. הקשר בין התלמיד למורה הינו קשר ישיר ובלתי אמצעי, הסוגיות הנידונות במסגרת התוכנית מאפשרות למורה ליצור קשרים קרובים עם תלמידיו ולהיות שותף בהכשרתו כאדם מוסרי המכבד עקרונות הומניסטיים. התוכנית מאפשרת למורה להנחות תלמידים, להעצימם תוך שיתוף ודיאלוג. היא מאפשרת למורה להוות מודל לחיקוי, ולתלמיד להפוך לסוכן חברתי, בעל אחריות אישית מפותחת, לוקח סמכות ומנתב אותה לאפיקי עשייה חיוביים, הזדמנות למצות את כישוריו ויכולותיו האישיים ולקדם עצמו.

בין המדדים להצלחת התוכנית, מבקש תיכון "עודד" :

- א. לצמצם למינימום את מספר התלמידים הנוקטים באלימות כדרך לפתרון קונפליקטים וסכסוכים.
- ב. לצמצם למינימום את הפגיעה ברכוש בית הספר.

- ג. למקסם את תחושת שביעות הרצון בקרב התלמידים ההורים והמורים מבית הספר. זאת על ידי יצירת תחושת שייכות, גאוות יחידה, להוות אוזן קשבת, להתגמש כשניתן וצריך תוך שמירה על גבולות ברורים ארגון וסדר.
- ד. לטפח תחושת הגינות ושוויון ערך.

8. שילוב תחום הדעת במגמת מדעי החברה ומספר יחידות הלימוד

- א. תוכנית הלימודים בקרימינולוגיה מהווה 2 יחידות לימוד בצירוף עם דיסיפלינה נוספת במסגרת של 5 יח"ל במדעי החברה.
- ב. סה"כ יילמדו 180 שעות בפריסה לשנתיים.
- ג. שתי יחידות הלימוד בקרימינולוגיה ישולבו במערך 5 יחידות לימוד של מדעי החברה: 2 יח"ל סוציולוגיה, 2 יח"ל קרימינולוגיה, 1 יחידה חמישית עבודת חקר.
- ד. יחידת הלימוד החמישית במדעי החברה תהיה עבודת החקר ותכלול נושאים משתי הדיסיפלינות הנלמדות: סוציולוגיה ו/או קרימינולוגיה.

קרימינולוגיה – הקרימינולוגיה הינה תת תחום של מדעי החברה העוסק בסוגיות ובסיטואציות חברתיות הקשורות בפשיעה ובסטייה חברתית בהקשריה האישיים והחברתיים. מטרת הלימודים הינה להקנות ידע בסיסי בתחומי ההווייה האנושית הנורמאלית והסוטה. במסגרת זו נסקרות התנהגויות שונות הנתפשות כסטייה חברתית, נידונות תיאוריות המנסות להסבירן ונשקלות הדרכים למניעתן.

הקרימינולוגיה שואבת את מושגי היסוד שלה ואת שיטותיה מהמדעים השונים העוסקים בהתנהגות האדם. "העבירה" או "הסטייה החברתית" היא קודם כל צורת התנהגות אנושית הכלולה בתחומי עיסוקן של הסוציולוגיה, הפסיכולוגיה, הביולוגיה והמשפטים.

הקישור וההשקה לסוציולוגיה – הסוציולוגיה של הסטייה הינו אחד התחומים העיקריים העוסקים בסוגיות משיקות וקשורות לקרימינולוגיה. מאחר והמושגים העיקריים להבנת ההתנהגות האנושית המוגדרת "נורמאלית" וההתנהגות האנושית המוגדרת "סטייה", מקורם בסוציולוגיה, הרי שהקשר בין הדיסיפלינות בלתי ניתן להתרה. העיסוק בתרבות, במרכיבי התרבות (נורמות, ערכים, פיקוח חברתי), בפרדיגמות הסוציולוגיות המרכזיות להבנת היחסים החברתיים, ביחיד והקבוצה ובכוחה של הקבוצה על היחיד, בסוכני חיברות מרכזיים כמשפחה וקבוצת השווים – הינו עיסוק רלוונטי לשתי הדיסיפלינות. על מנת להבין שהסטייה החברתית הינה מושג יחסי, אשר משתנה בהתאם לתקופה, לחברה, למקום, לזמן, ולהקשרים החברתיים – התרבותיים, ושהקרימינולוגיה אינה זהה בכל תרבות, שהרי בכל תרבות החוקים, הפשע, כללי המוסר והמוסכמות החברתיות הם שונים – הכרחי שהתלמידים יכירו את תחום הדעת הסוציולוגי.

9. אסטרטגיות הוראה ודרכי למידה

- "האני מאמין" של התוכנית הינו, שהדרך האולטימטיבית ללמד חומר לימודי היא באמצעות למידה חווייתית, המאפשרת לא רק לדעת ולהבין אלא גם ליישם ולנתח (בהתאם לטקסונומיה של בלום).
- לפיכך אסטרטגיות ההוראה והלמידה במגמת הלימוד מגוונות, חווייתיות ודורשות שיתוף פעולה מיטבי בין המורה לתלמידים:
- א. הרצאות ולימוד פרונטאלי של מורת המגמה לקרימינולוגיה.
- ב. הרצאות מקצועיות של מרצים אורחים: נציגי מערכת אכיפת החוק (שרות בתי הסוהר ובתי המשפט) ונציגי מערכת התיקון (פקידי סעד, קציני מבחן, קציני ביקור סדיר, עו"ס, נציגי עמותות).
- ג. שימוש באביזרי הוראה מגוונים: סרטים, תוכניות טלוויזיה, ספרי קריאה, עיתונות, הממחישים את החומר הלימודי.
- לדוגמא: *הסרט "באזז" – על רציחתו של נהג המונית דרק רוט ז"ל ע"י בני נוער.
- *הסרט "חומות של תקווה" – ממחיש את המאסר, קבוצת האסירים, קבוצת הסוהרים, שירות בתי הסוהר, מבנה של ארגון כוללני (גופמן), סטטוסים, סמלי סטטוס, מכאובי המאסר, המתת "האני" ומושגים רבים נוספים הנלמדים בפנולוגיה.
- *מבט שני על שיקום מסמים – שיקום עפ"י הקרימינולוג קרייסי.
- *מבט שני על קליטתם של המהגרים מאתיופיה וממדינות חבר העמים והדגשת תיאוריית ההתנגשות בין תרבויות.
- שימוש בשקפים, קטעי עיתונות, אתרים ברשת (אתר משטרת ישראל, אתר בתי המשפט, אתר שירות בתי הסוהר, אתר נעמת, אתר ויצו ועוד), ירחונים (מראות משטרה, מגמות ועוד) פסקי דין וחקיקה קיימת, משחקי תפקידים ומשחקי ידע.
- *צפייה בהצגה "נופל וקם" – על התדרדרות לסמים ותהליך גמילה והשתתפות בסדנאות חווייתיות.
- ד. סיורים לימודיים:
- כפר מלכישוע – כפר טיפולי לגמילה מסמים ואלכוהול – הסיור ילווה בהסברים ושיתוף מפי מדריך מכור-נקי. משם ימשיכו התלמידים לפארק אתגרי במתחם הכפר, בו יתנסו חווייתית בכלי טיפולי אפקטיבי. <http://malkishua.org.il>
 - פנימייה טיפולית "אהבה" והוסטל טיפולי "הבית ברחוב חיים 7" – לנערים ונערות בסיכון. משם ימשיכו התלמידים למית"ר – מרכז יום בו עובדים יוצרים ומטופלים נערים ונערות בסיכון. <http://www.villageahava.org>
- <http://brookdaleheb.jdc.org.il/?CategoryID=156&ArticleID=133>
- <http://www.ruachtova.org.il/projects/7295>

נוהל יציאה לסיור לימודי

1. לפני היציאה תינתן לתלמידים סקירה על ידי מורת המגמה או על ידי נציג מהמוסד על מהות הסיור, חשיבותו והקשרו לתוכנית הלימודים.
 2. יוסבר לתלמידים כי הסיור הינו חלק מתוכנית הלימודים בכל מובן אפשרי.
 3. לפני הסיור יודגשו ויוגדרו מראש דרך ההופעה, האיסורים וההיתרים הנהוגים במקום.
 4. בסיום הביקור יונחו התלמידים להגיש דו"ח סיכום ביקור בהתאם לשאלות שיינתנו מראש על ידי מורת המגמה.
 5. בסיום הביקור תיערך סיכת סיכום במקום לצורך קבלת משוב מיידי מידי הנוכחים.
 6. בשיעור הבא אחרי הסיור תיערך שיחת רפלקציה עם התלמידים.
- כל האמור לעיל ישולבו לאורך 180 שעות הלימוד בקרימינולוגיה ויהוו חלק בלתי נפרד ממערך הלימוד וההערכה של התלמיד.
- בכיתה י"א יילמדו תיאוריות ראשוניות בקרימינולוגיה ובכיתה י"ב תורחב היריעה הלימודית לתיאוריות מודרניות ולנושאים מורכבים יותר, הדורשים מידה נוספת של בגרות, ומבוססים על התיאוריות שנלמדו בכיתה י"א.

10. תוכנית הלימודים

שנה א – כיתה י"א – 4 שעות שבועיות

נושא	שעות	תוכן	מטרות פדגוגיות	מושגים מרכזיים	אסטרטגיות הוראה ודרכי למידה	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרכי הערכה
מבוא לקרימינולוגיה, הגדרת הפשיעה ומושגי יסוד	6	מהו מדע? הגדרות הקרימינולוגיה, דרכי מחקר בקרימינולוגיה, הגדרות הסטייה, תופעות עבריינות, סוגי עבריינות וחיזוי עבריינות	התלמיד יכיר ויפתח הבנה למדע הקרימינולוגיה. התלמיד יכיר מושגים עקרוניים תופעות ותהליכים הקשורים לפשיעה וסטייה חברתית. התלמיד ינתח תופעות עבריינות וסטייה ויחקרן בהתאם למושגים המדעיים שנלמדו	מדע החברה חוק, נורמה, סטייה ופשע, יחסיות הפשיעה, סולם מדידת הסטיות, סטטיסטיקה פלילית, דיווחים עצמאיים, רצידיזם, חיזוי וסיווג תופעות עבריינות.	שיעור מבוא : באמצעות חידון kahoot התלמידים יכירו את הגדרות הקרימינולוגיה , מהו מדע, מושגים מרכזיים הקשורים למדע הפשיעה והסטייה החברתית. כן ינתן סיכום תיאורטי של החומר הנלמד, יוצגו כתבות אקטואליות להמחשת התיאוריה, ייערך דיון כיתתי.	שוהם אדד ורהב, 2004, 36-93 חובב סבה ואמיר, 2003, 275-287	משימת בית לתרגול הגדרות הקרימינ' והסטייה החברתית
תיאוריות ביולוגיות ופיסיולוגיות לתוקפנות אלימות ועבריינות :	4	"האסכולה האיטלקית", לומברוזו ו"העברין מלידה"	התלמיד יכיר וידע מהם הכישורים והתכונות הנחוצים לפרופיל העברין לפי תיאור	עבירות עפ"י חוק האמיגדלה תאומים זהים קליפת המוח בעיות קשב וריכוז התנהגות תוקפנית תוקפנות אימפולסיבית	שיעור פרונטלי. הקניית מידע ובחינת ידע תוך דיון כיתתי. תוצג מצגת מסכמת לנק'	שוהם אדד ורהב, 2004, 93-108	עבודת בית בנושא זיהוי מערכות מוחיות ותפקידן

		המרכזיות של התיאוריות.		הביולוגית של לומברזו. התלמיד יזהה וינתח הסברים ביולוגיים לעבריינות מתוך המחקרים.			
שיעורי בית	שוהם אדד ורחב, 2004, 170-321. אשד-פלק, 15-52, 1996	שיעור פרונטלי. סרטון "שעות אמיתיות" עם צופית גרנט, ערוץ 10 – סיפורים אישיים של עבריינים. דיון אודות הסרטון וחיבורו לחומר הנלמד.	ליקויים במבנה האישיות, שלבים פסיכוסקסואליים, קבעון לשלב האנאלי והפאלי, אלימות כתוצאה מהתקה "האני החלש" בעיות ב"אני העליון" אישיות פסיכופאטית ומאפייניה פרוורסיות חסכים בדמות האב והאם וחוסר הפנמת הסמכות במשפחה	התלמיד יכיר וידע מושגים מרכזיים בתיאור הפסיכו אנליטית של פרויד, הקשורים לקרימינולוגיה.	התיאוריה הפסיכואנליטית של פרויד	8	תיאוריות פסיכולוגיות לתוקפנות אלימות ועבריינות
שיעורי בית	שוהם אדד ורחב, 2004, 170-321. אשד-פלק, 15-52, 1996	שיעור פרונטלי	המרד הזכרי	התלמיד יכיר וידע את גישתו של פרסונס לתוקפנות ואלימות	פרסונס	1	תיאוריות פסיכולוגיות לתוקפנות אלימות ועבריינות
שיעורי בית	שוהם אדד ורחב, 2004, 170-321. אשד-פלק, 15-52, 1996	שיעור פרונטלי. ניתוח מצבים ע"י משחקי תפקידים.	התנייה קלאסית, פאבלוב התנייה אופרנטית, סקינר אסימוני החופש – ניסוי חינוכי	התלמיד יכיר וידע מושגים מרכזיים בפסיכולוגיה ההתנהגותית הנוגעים להסבר התוקפנות	תורת הלמידה החברתית - הבהוויריזם	8	תיאוריות פסיכולוגיות לתוקפנות אלימות ועבריינות

			במוסד סגור לעבריינים צעירים	אלימות ועבריינות			
תיאוריות פסיכולוגיות	4	ויקטור פרנקל - לוגותרפיה	התלמיד יכיר וידע מושגים הנוגעים לגישה האקזיסטנציאליסטית והלוגותרפיה של ויקטור פרנקל.	לוגותרפיה חירות מרצון, משמעות החיים שאיפה למשמעות, חרדה קיומית וריק קיומי	שיעור פרונטלי. דיון על אובדן דרך ואובדן משמעות לחיים ומאידך חשיבות כינון ערכים, חיים עתירי משמעות ותרומה.	קרסון ואחרים, 1998, 8, 134-138.	שיעורי בית
השוואה בין הגישות להסבר העבריינות	2	השוואה בין גישות	התלמיד יערוך השוואה בין הגישות הפסיכו' שלמד עד כה. התלמיד יבחין, יחדד ויבדיל בין עיקר לתפל בהשוואת התיאוריות.	חזרה על מושגיה המרכזיים של כל התיאוריה	עבודה בקבוצות על יצירת מילון מושגים מרכזיים והצגת ההשוואה בין התיאוריות בטבלה מסכמת. תוצג מצגת לסיכום הנושא.	שוהם אדד ורחב, 2004, 93-108. 170-321. אשד-פלך, 1996, 15-52. 65-82 חובב, גולן ווזנר 1999 19-21.	יצירת מילון מושגים תיאורטי (שיעודכן ע"י התלמידים לאורך השנה). יצירת טבלת השוואה מסכמת.
המשפחה ועבריינות	4	המשפחה ותהליך הסוציאליזציה כגורמי עבריינות	התלמיד יקשר בין מושגי היסוד הסוציולוגיים שנלמדו בתחום החיברות המשפחה, לנושא העבריינות.	סוציאליזציה, רה- סוציאליזציה, משפחה תקינה, משפחה עבריינית, משפחה הרוסה, מרד זכרי, חסך אב, חסך אם, קונפליקטים, חוסר עקביות, גבולות וחוסר בגבולות, כללי מוסר	שיעור פרונטלי – הקניית מידע וחשיפת ידע תוך דיון כיתתי. עבודה עם קטעי עיתונות, ניתוח באמצעות מושגים שנלמדו בכיתה.	שוהם, רהב ואדד, 2004, 289-322	שיעורי בית
המשפחה ועבריינות	2	הקשר בין התעללות במשפחה	התלמיד יקיים דיון אודות הקשר בין	סף תסכול, התעללות, מעגל האלימות, מאפייני	צפייה בסרט "קח את עיני"	שוהם, רהב ואדד, 2004, 289-322	דו"ח צפייה בסרט +

עדכון מילון מושגים		ודיון המקשר לחומר הנלמד	ההורה האלים, עיצוב התנהגות, חיקוי התנהגות, קורבנות בילדות ואלומות בבגרות. דחייה פיזית ונפשית,	התעללות במשפחה לתוקפנות ועבריינות.	לתוקפנות ועבריינות.		
שיעורי בית	שוהם אדד ורהב, 2004, 404-449. רהב, סטייה חברתית, האו"פ, יחידה 4, 33-38 גוד, 2002, 98, 90-94, 113-116	שיעור פרונטלי. הקניית ידע, יישום ידע קודם בסוציולוגיה וקישורו לידע חדש בתחום הקרימינולוגיה.	עבריינות כהבנייה חברתית אנומיה וסטייה חברתית - אמיל דירקהיים אנומיה אישית – רוברט מרטון	התלמיד יישם ידע קיים בסוצ' על תחום הקרימי'. התלמיד יבין את הדרכים בהן נשמר הסדר החברתי בחברות ותרבויות שונות. התלמיד ידון בפונקציונליות ה"סטייה" להגדרת ה"נורמטיבי". התלמיד יבין שפשיעה עשויה להיות תוצר חברתי. יקשר בין תסכול לתוקפנות. התלמיד יבין שסטייה עשויה להיות תוצר של בחירה אישית.	הגישה הפונקציונליסטית לסטייה	6	תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות
שיעורי בית + עדכון מילון מושגים	רהב, סטייה חברתית, יחידה 4, 14-20, 27-31.	שיעור פרונטלי: הקניית ידע ודיון מעשיר אודות	אסכולת שיקאגו שאו ומק-קיי: מעגלים קונצנטריים. גורמים אקולוגיים והקשר לפשיעה.	התלמיד יבין וידע מהו הקשר בין אקולוגיה לפשיעה.	גישות סביבתיות והקשר לפשיעה	4	תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות

	התלמיד יבין כיצד פעולות יומיומיות עשויות להוביל לצמצום עבריינות.	תיאוריית "החלונות השבורים" וילסון וקלינג (1982): עזובה פיזית וחברתית, אדישות, חוסר אכפתיות קהילתית לאיכות הסביבה והקשר לפשיעה.	אקולוגיה ופשיעה.	שוהם, אדד, ורהב, 2004, 322-338.		
תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות	2	תיאוריית הפעילויות השגרתיות פאלסון וכהן	התלמיד יבין מהי חשיבותם של ותרומתם של השיטור הקהילתי והמשמר האזרחי בשמירה על הסדר בקהילה וצמצום העבריינות.	פשיעה בקהילה, מוטיבציית העברייין, זמינות הקורבן והיעדר שומר, אצמעים לצמצום עבריינות בקהילה. שיטור קהילתי ומשמר אזרחי	שיעור פרונטלי + הרצאת אורח של מתנדב המשמר האזרחי	רהב, סטייה חברתית, יחידה 4, 14-20, 27-31. שוהם, אדד, ורהב, 2004, 322-338.
תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות	6	הגירה ופשיעה – התנגשות בין תרבויות והעלייה העבריינית בישראל	התלמיד יכיר את הקושי המתלווה להגירה, יפתח רגישות תרבותית ויבין את הקשר בין תהליכי הגירה, הסתגלות ועבריינות.	ניגוד דפוסי תרבות, הלם תרבות, עלייה, עדות המזרח ויוצאי ארצות אירופה, נורמות התנהגות, שוני במסורות ובערכי תרבות, אתנוצנטריות ויחסיות תרבותית, זעזוע חברתי- כלכלי, תרבות עוני ועבריינות, התפוררות המבנה	דיון תיאורטי + צפייה בסרט "סאלח שבתי"	שוהם אדד, ורהב, 2004, 365-404. אדלשטיין, 2000. סטייה חברתית בקרב בני נוער יוצאי אתיופיה בישראל. פרק המבוא.

			החברתי, דימוי ממשי ואידיאלי, הסתגלות, תהליכי חילון ופשיעה,				
תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות בקרב בני נוער	5	תיאוריות הדנות בעבריינות בני נוער, היקף התופעה בשנים האחרונות, התחברות דיפרנציאלית - אדווין סאתרלנד שיקום עפ"י קרייסי (יישום עקרונותיו של סאתרלנד)	התלמיד יבין כי סטייה נלמדת כשם שהתנהגות קונפורמית נלמדת. התלמיד יקיים דיון אודות "בחירה" לחץ חברתי וקונפורמיות.	בני נוער ממעמד נמוך, סטטיסטיקה פלילית לעבריינות בני נוער, כנופיות הכיף / אלימות / רכוש, בן הטובים אל מול נער המצוקה, שעמום וחוסר אמצעים	שיעור פרונטלי – הקניית מידע ודיון קבוצתי. סרט מסכם על שיקום מסמים – מבט שני. עקרונותיו של סאתרלנד.	רהב, סטייה חברתית, 1986, יחידה 5, 15-7 גוד, 2002, 98-101	דו"ח על סרטון
תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות בקרב בני נוער	6	תת תרבות עבריינית אלברט כהן כנופיות נוער	התלמיד יכיר וילמד לזהות את הפער שבין הנורמות שמציב המעמד הבינוני לבין המציאות בה חי המעמד הנמוך, והקשר בין הפער הזה לעבריינות נוער. התלמיד יכיר את הטיפולוגיה של אלברט כהן לעבריינות נוער.	מנגנון היפוך תגובה, תת תרבות, תרבות נגד, תת תרבות עבריינית, תסכול מעמדי, עבריינות שוללנית, זדוניות, אלימות לשמה	שיעור פרונטלי + סרטון של ה BBC על "כנופיית רחוב 18" - תופעת נוער הכנופיות באל-סלודור. צפייה בסרט: "סיפור הפרברים"	גוד, 2002, 94-96	שיעורי בית + עדכון מילון מושגים

תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות בקרב בני נוער	6	תת תרבות הנובעת מפנאי – דאונס ורוט ועבריינות בני טובים עבריינות אידיאולוגית בקרב בני נוער בישראל	התלמיד יתוודע ל"עבריינות בני טובים" ומאפייניה.	אלימות לשמה, עבריינות לא רווחית, עבריינות שוללנית	שיעור פרונטלי – הקניית מידע ודיון. צפייה בסרט "באזז" על רצח נהג המונית דרק רוט בידי בני טובים, לסיכום הנושא ודיון המקשר לחומר הנלמד	שוהם אדד ורהב, 2004, 526-556 שוהם, 1985, 99-114 שחורי ולאופר, 2008, 43-47	דו"ח צפייה בסרט
תיאוריות סוציולוגיות לאלימות ועבריינות	1	טכניקות ניטרול סייקס ומצא	התלמיד ילמד ויבין שהעברין אינו מנותק מנורמות החברה הכללית ולפיכך מפתח אופני חשיבה המנטרלות את רגשות האשם בעקבות הפשעה.	הכחשת אחריות, הכחשת הנזק והמעשה, הכחשת מצב הקורבן, הפניית האשמה, פנייה לערכים נעלים, כוונה להשבת הנזק לקדמותו בעתיד.	שיעור פרונטלי הקניית ידע ודיון.	רהב, 1986, יחידה 5, 7-15	
תיאוריות פיקוח ובקרה	1	תיאור הפיקוח והבקרה של הירשי. תיאור האיזון והבלמים של דיניץ ורקלס	התלמיד ילמד את חשיבות הקשר בין סוכני החיברות השונים למניעת ושיקום עבריינות נוער	פיקוח ובקרה כבולמי פשע, מעורבות בקהילה, קשרים, מחויבות, אמונות, דימוי עצמי חיובי, רגשי אשמה, ערכים וצרכים, בקרה מבפנים ובקרה מבחוץ.	שיעור פרונטלי – הקניית ידע ודיון.	גוד, 2002, 101-102 רהב, 1986, יחידה 5, 25-29	שיעורי בית + עדכון מילון מושגים
גישת התיוג	8	תהליכי התיוג של הסוטה והעברין. התנהגות סוטה	התלמיד יכיר זווית ראייה חדשה : הדגש	סטיגמות ודיעות קדומות, סטייה ראשונית, סטייה	דיון בסיפורו של ז'אן ז'נה המציג את	גוד, 2002, 96-98 116-125	כתיבת רפלקציה בנושא

כפרה-דיספוזיציה לסטייה, הזדמנויות בלתי לגיטימיות ופשיעה קלוארד ואוהלין התהליך הסימולטני על פי שוהם ו"קרקע מכינה" על פי אדד, מחקרו של שוהם על תיוג הנערה וזנות.		יהיה על הקבוצה אשר קובעת מיהו "הסוטה" או "העברייין" ללא קשר ישיר למעשיו. חלקה הגדול של חברה בתיוג הסוטה החברתי על פי צרכיה.	משנית, תהליך התיוג, נבואה המגשימה את עצמה, הקושי להשתחרר מהתיוג, הסכנות שבתיוג, לחצים בין אישיים, לחצים חברתיים, גורמים מכינים ותהליכים דינאמיים, תיוג והרתעה, תיוג משפחה וזנות, הנערה הסוטה	תהליך התהוות סטייה. דיון במקרי האונס בשומרת וברמת השרון – בדיקת ההגדרות החברתיות של סוטה- קורבן.	רהב, 1986, יחידה 5, 33-37 שוהם ורהב, 1983, 106-115	"האני המתייג"
ביקור בכפר מלכישוע – כפר טיפולי לגמילה מסמים ואלכוהול	8	התלמיד יסייר בכפר מלכישוע. התיאוריה תהפוך למציאות תוך מפגש עם הסגל המנהל, הסגל המטפל והחוסים בכפר.	סיפור אישי, הסברים ושיתוף מפי מדריך מכור – נקי. גישת 12 הצעדים, יישום שיטת השיקום של קרייסי.	שיעור פרונטלי מקדים כהכנה לביקור בכפר מלכישוע, היכרות עם המוסד והשוואתו למוסדות שהייה וטיפול אחרים. עבודה על דו"ח סיכום סיור, רפלקציה לאחר הביקור	עצר, 2013 ברנובסקי 2009 צפייה בסרטון על כפר מלכישוע ועל כלא אופק לצורך דיון והשוואה	דו"ח סיכום סיור חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%
פשיעת "צווארון לבן"	3	היקף התופעה במדינות שונות, מאפיינים סוגים והסברים לפשיעת "צווארון לבן"	התלמיד יכיר את היקף התופעה ויבין את השלכותיה. התלמיד יבנה טבלה מסכמת על סוגי פשיעת "הצווארון הלבן" ויעבוד	עבריינות כלכלית, עבריינות וחוקי מס, מעילות והונאות, האזנות סתר, שוחד והכרת אמונים, רקע רגשי, אשליית כוח, פשעים וחסינות	שיעור פרונטלי + עבודה בקבוצות: הכנת טבלה מסכמת	שוהם אדד ורחב, 2004, 56-92 שיעורי בית + עדכון מילון מושגים חלק מנושאי ההערכה

החלופית 30%				בשיתוף פעולה עם קבוצתו.			
שיעורי בית חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%	שוהם ושבט 2002, 27-30 חובב סבה ואמיר, 2003, 275- 287	שיעור פרונטלי	תורת הענישה, דיכוי התנהגות, סנקציות פורמליות ובלתי פורמליות, ענישה במתכוון, הליך משפטי, מעצר ומאסר, הפרת האיזון המוסרי	התלמיד יכיר וידע את מהות נושא הענישה. התלמיד יפתח רגישות ופתיחות.	הגדרות פסיכולוגיות וסוציולוגיות ל"עונש" / "פיקוח חברתי" / הירשי. אפיוני הענישה הפלילית	2	פנולוגיה ומהות הענישה
סיכום הרצאת אורח ומיזוג עם הקריאה הביבלי. חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%	חובב מהל וגולן, 2008, 51-87	שיעור פרונטלי + הרצאת אורח של קצינת מבחן לנוער דגש מיוחד על טיפול בנוער עבריין	הרתעה תיקון טיפול ושיקום, מניעה הגבלה והרחקה מהחברה, נטילת כושר נקם ותגמול	התלמיד יכיר וידע את המטרות השונות לענישה. התלמיד ישווה בין סוגי ענישה שונים.	גישות שונות למטרת הענישה	4	מטרות הענישה
טבלאות מסכמות בקבוצות + עדכון מילון מושגים	שוהם ושבט, 2002, 46-53	עבודה בקבוצות באמצעות כתבות שונות אקטואליות, במטרה ליצור השוואה בין עונשים שונים והבנה של הדמוגרפיה של הענישה.	ענישה סלקטיבית, זרועות החוק, הסטטיסטיקה הפלילית, סובלנות כלפי סטייה, אחדה כלפי סמכות, שת"פ עם נציגי החוק, חסינות ממוסדת, מיגדר וחומרת העונש, השפעת התקשורת על חומרת העונש	התלמיד יכיר ויבין את הסטטיסטיקה הפלילית. התלמיד ינתח את הסיבות לדמוגרפיה הפלילית. התלמיד ישתף פעולה עם חבריו לקבוצה. התלמיד יביא דוגמאות אקטואליות מהתקשורת.	ענישה זהה לכל? הדמוגרפיה של הענישה	4	מושא הענישה: את מי מענישים ומדוע?

המאסר היבטים היסטוריים	4	בית הסוהר בימי קדם – ועד בית הסוהר המודרני. התפתחות המאסר, הגישה הרוויזיוניסטית, בית הסובר כמוסד טוטאליטרי, כלא נשים (כלא נווה תרצה) מול כלא גברים (כלא השרון)	התלמיד יכיר וידע את ההיסטוריה של התפתחות בית הסוהר והמאסר. התלמיד ישווה בין כלא נשים לכלא גברים. התלמיד יכיר את האגפים והמחלקות בכלא.	עונש סטנדרטי, המאסר כמעצר, חוקת בתי הסוהר, המגדל הבור והמרתף, הצינוק, בתי עבודה, בתי התיקון, ג'ון הווארד והרפורמה, הגישה ההומניסטית, דו"ח גולדסטון	שיעור פרונטלי	שוהם ושביט, 2002, 174-186	שיעורי בית חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%
המאסר המודרני ובעיותיו	6	יתרונותיו וחסרונותיו של המוסד הטוטאליטרי, צוות בית הסוהר	התלמיד יבין את יתרונותיו וחסרונותיו של המוסד הטוטאליטרי. התלמיד יכיר את התפקידים של העיקריים של צוות בית הסוהר.	רה-סוציאליזציה, דה-סוציאליזציה, המוסד הכוללני של גופמן, "כאבי מאסר" / סייקס, עמדות כוח בכלא, "המתת האני", מאסר ארוך וקצר, צפיפות ואלימות בבתי הסוהר, מרד כלא שטה, מרד כלא 6, צוות בית הסוהר וקשייו, הצוות הטיפולי והמערך השיקומי, משמורת ונורמות.	שיעור פרונטלי + הרצאת אורח של בעל תפקיד מבית סוהר דגש מיוחד על טיפול בנוער עבריין	שוהם ושביט, 2002, 189-200 חובב מהל וגולן, 2008, 297-317	סיכום הרצאת אורח + עדכון מילון מושגים חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%
סיור בפנימייה טיפולית "אהבה" ובהוסטל טיפולי "הבית ברחוב חיים 7" + במרכז יום "מית"ר.	5	התלמיד יסייר בפנימייה הטיפולית "אהבה" ובהוסטל הטיפולי "הבית ברחוב חיים 7" בהם שוהים ומטופלים נערים ונערות בסיכון. יכיר	התלמיד ילמד לקשר בין החומר הנלמד למציאות הסיור.	נוער בסיכון, צוות עבודה, צוות מטפל, מרכז יום, ביקורי משפחות, אחריות ותפקידים, שיקום, ציוד, ניקיון החדרים, ספירות, לימודים וחינוך	סיור, דיון ורפלקציה		כתיבת דו"ח סיכום סיור חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%

					וישוחח עם מנהלי המוסדות, המטפלים והשוהים.		
הגשת מטלת ביצוע ראשונה כחלק מהערכה חלופית					שמהוות 66.66% מהמחומר הנלמד	120 שעות	סה"כ

שנה ב' – כיתה י"ב – 2 שעות שבועיות

נושא	שעות	תוכן	מטרות פדגוגיות	מושגים מרכזיים	אסטרטגיות הוראה ודרכי למידה	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרכי הערכה
הפסיכולוגיה האינדיבידואלית אלפרד אדלר	8	האדם כייצור חברתי, שלם, מכוון מטרה-תחושת שייכות, ראציונלי, יצירתי ובוחר.	התלמיד יכיר את התיאוריה האינדיבידואלית של אדלר. התלמיד יבין את רעיון "חופש הפעולה" של אדלר. התלמיד יכיר את מושג הנחיתות והקשר לבעיות התנהגות ועבריינות. התלמיד יבחין בין הדרכים החיוביות לדרכים השליליות להשגת תחושת שייכות. התלמיד יבין, בהתאם לגישה, את היכולת לבחור ולסגל התנהגות אחרת	האדם כייצור חברתי, מטרת העל - תחושת שייכות, הולזם, מטרתיות, בחירה, יצירתיות, נחיתות, עליונות, סגנון חיים, עידוד, סדר לידה ועבריינות, פינוק, גבולות, יימ"שות	שיעור פרונטלי – הקניית ידע ודיון.	סיכום יסודות התיאוריה האדלריאנית שיינתן ע"י המורה	שיעורי בית + עדכון מילון מושגים
אלימות, תוקפנות, מניעה ומקורותיה	2	מבוא והגדרת מושגים	התלמיד יכיר מושגים בסיסיים אודות תוקפנות ואלימות. התלמיד יבחין בין אלימות לתוקפנות	תוקפנות פיזית אקטיבית/ פסיבית ישירה, תוקפנות פיזית אקטיבית/פסיבית לא ישירה, תקפנות מילולית	שיעור פרונטלי הקניית ידע ודיון	שווארצוואלד, 1978, 59-100 שווארצוואלד שגיא ושגיב, 1996, 229-284	שיעורי בית

			אקטיבית/פסיבית ישירה/לא ישירה תוקפנות עוינת, תוקפנות אינסטרומנטלית	התלמיד יכיר סוגי אלימות ותוקפנות			
שיעורי בית	שווארצוואלד, 1978, 100-59 שווארצוואלד שגיא ושגיב, 1996, 229- 284	שיעור פרונטלי מלווה בסרטונים רלוונטיים	אדם לאדם זאב (הובס), הברירה הטבעית ומלחמת הקיום (דארווין), שלילת צלם אנוש מן הזולת (הנאציזם), ייצר החיים וייצר הממות, הרס עצמי, קתרסיס, טיפוסי פושעים, ביקורת על גישות גזעניות ודטרמניזם	התלמיד יכיר גישה הרואה בתוקפנות מולדת. התלמיד יכיר מחקרים התומכים בהיות התוקפנות מולדת. התלמיד יכיר בקשר בין תורשה לפשיעה ומחקרי תאומים התלמיד ילמד את הקשר בין גישת תוקפנות מולדת לגישות גזעניות. דטרמניסטיות. התלמיד יפתח חשיבה ביקורתית בנושא זה באופן ספציפי מתוך חינוך לסובלנות וקבלת השונה.	8	התיאור' הפסיכודינמית התיאור' הפסיכודינמית וקישורה לתיאוריות ביולוגיות. הקשר בין כרומוזומים לתוקפנות	אלימות תוקפנות, מניעה ומקורותיה
שיעורי בית	שווארצוואלד, 1978, 100-59 שווארצוואלד שגיא ושגיב, 1996, 229- 284	שיעור פרונטלי + עבודה בקבוצות על קישור מושגי בין תיאוריות	תסכול, חסימת הדרך למטרה, גירויים סביבתיים מתאימים, שחרור התוקפנות, נסיגה, קבעון בתגובות, סף	התלמיד יכיר בקשר בין תסכול לתוקפנות עפ"י גישות תיאורטיות שונות. התלמיד ילמד על הקשר שבין	2	תיאוריית תסכול-תוקפנות	אלימות תוקפנות, מניעה ומקורותיה

			תסכול, התקה ותוקפנות מותקת, שער לעזאזל, חסימת הזדמנויות, מניע התקרבות, מניע הימנעות	חסימת הזדמנויות של קבוצה בחברה לבין תסכול – תוקפנות ועבריינות. התלמיד יקשור בין תסכול- תוקפנות לתיאורי שנלמדו : אנומיה חברתית של דירקהיים, אנומיה אישית של מרטון, התנגשות תרבויות, תיאוריות אקולוגיות, תיאוריות סוציולוגיות העוסקות בכשל המבנה החברתית, והתיאוריה האדלריאנית והצורך בתחושת שייכות.			
שיעורי בית	שווארצוואלד, 1978, 100-59 שווארצוואלד שגיא ושגיב, 1996, 229-284	שיעור פרונטלי – הקניית ידע ודיון במחקרים הדנים בתוקפנות נלמדת	למידת חיקוי, מודלים, חשיפה למודלים אלימים, חיזוק חיובי, למידת אבחנה, למידה חברתית	התלמיד יקשור בין תיאוריית הלמידה החברתית לבין תיאוריית התוקפנות הנלמדת. התלמיד יבין מהו הקשר בין צפייה במודלים אלימים להתנהגות	תיאוריית תוקפנות נלמדת	2	אלימות תוקפנות, מניעה ומקורותיה

				אלימה בקרב ילדים ובני נוער. התלמיד יקשר בין חשיפה לסביבה פיזית אלימה ו/או סביבה מוזנחת ללמידת אלימות ותוקפנות			
שיעורי בית + עדכון מילון מושגים	שווארצוואלד, 1978, 59-100 שווארצוואלד שגיא ושגיב, 1996, 229-284	שיעור פרונטלי + מלווה בקטעי עיתונות רלוונטיים ובסרטונים.	מצבי לחץ חברתי, סובלנות ואדישות לאלימות, הפנמת ערכי אלימות, ביטויי תוקפנות חדשים, הסתגלות לאלימות ותוקפנות	התלמיד יבין את הקשר בין מצבי לחץ חברתיים לעלייה ברמת האלימות החברתית, כחלק מתוקפנות נלמדת. התלמיד ילמד ויבין מהי הפנמה של ערכי אלימות. התלמיד ידון במצבי לחץ ואלימות בחברה הישראלית והשלכותיהם על החברה בה אנו חיים – דיון ביקורתי מקושר למציאות.	מצבי לחץ ואלימות בחברה	2	אלימות תוקפנות, מניעה ומקורותיה
שיעורי בית + עדכון מילון מושגים	שווארצוואלד, 1978, 59-100 שווארצוואלד שגיא ושגיב, 1996, 229-284 בשן, 2014, 10-13.	שיעור פרונטלי + סרטונים הממחישים את השפעת המדיה על ממדי האלימות והתוקפנות.	סדרי התנהגות במשפחה, יחסי גומלין בתוך המשפחה, היושרה של המשפחה, יחסי הורים וילדים, יחסי אחים, קבוצת השווים	התלמיד ידע ויבין מהי השפעתה של המשפחה על תוקפנות. התלמיד ידע ויבין מהי השפעתה של	גורמי חיברות ואלימות	2	אלימות תוקפנות, מניעה ומקורותיה

			קבוצת הגיל על תוקפנות. התלמיד ידע ויבין מהי השפעתם של אמצעי התקשורת השונים על תוקפנות. התלמיד ידע ויבין מהי השפעתו של ביה"ס על תוקפנות.	והשפעה חברתית, פריצה, אלימות כנופיתית, אמצעי התקשורת ותכנים אלימים, חשיפה מרובה למדיה, אובדן הילדות, ביה"ס ותוקפנות, יחסי מורים תלמידים, אקלים ארגוני ותוקפנות, רגשות תסכול דחייה וחוסר בתחושת שייכות בביה"ס, עידוד ותרומה לתחושת הערך העצמי בביה"ס.			
שיעורי בית + עדכון מילון מושגים הנושא יהווה חלק מנושאי ההערכה החלופית 30%	חסן ואחרות, 2009, 267-306. קמיר, 2002, 173-205. בן ברוך, 2014, 18-19.	שיעור פרונטלי + תרגיל באסוציאציות + סרטון Miss representation עבודה בקבוצות דיון על עצם קיומם של יחסי כוח מיגדריים ומשמעותם לנושא האלימות, התוקפנות, הסטייה החברתית והעבריינות בחברה.	מין, מיגדר, תפקידי מין מסורתיים, פטריארכיה, פמיניזם רדיקלי, פורנוגרפיה, מוסד הזנות, אלימות נגד נשים, מוקדי כוח חברתיים, שליטה, סמכות, סחר בנשים, שוויון בערך האדם, תפישה ליברלית, יחסים זוגיים בריאים	התלמיד יבחן באופן ביקורתי את היחסים בין המינים בחברה. התלמיד יזהה אלימות מינית כמעשה כוחני הנעשה מתוך רצון בשליטה ולא בהכרח מתוך חשק מיני. התלמיד יזהה מין כנשק מתוחכם ביחסים בין נשים לגברים. התלמיד ייחשף למקורות יחסי הכוח המיגדריים.	10	יחסי כוח מיגדריים ואלימות מינית	יחסי כוח מובנים חברתית בין נשים לגברים. מקורות יחסי הכוח, הסיבה להמשך היתכנותם בחברה מודרנית, תיאוריות פמיניסטיות להסבר יחסי הכוח המיגדריים, אלימות פיזית, אלימות מינית, אלימות נפשית, אלימות כלכלית ואלימות וירטואלית בין נשים לגברים.

				התלמיד יבחן דרכים לשינוי החיברות המיגדרי ולהעצמת שני המיגדרים לכדי יחסי שוויון ערך ביניהם. התלמיד יכיר את היבטי החוק העוסקים בהסכמה חופשית, וילמד לזהות והעריך האם קיימת הסכמה חופשית בסוגיות שתוצגנה לדיון בכיתה. התלמיד יכיר מודל בריא ומכבד ליחסים בין המינים, המבוססים על תקשורת אמון וכנות.			
הגשת תרגיל בנושא דרכי הטיפול והשיקום לנוער נפגע סמים ואלכוהול בישראל +	קרמניצר, 2004, 109-77. חן, 2001, 34-45. גרין, 1996, 213-219, 305-340. חובב, 2002, 149-173, 185-217	שיעור פרונטלי + הרצאת אורח של עו"ס המתמחה בטיפול בהתמכרויות בני נוער.	התמכרות, התמכרות כטכניקת התנהגות נמנעת (קישור לאדלר) חומרים פסיכואקטיביים, היבטים פליליים של שימוש בסמים, הקשר בין ההורים לילדים ומניעת שימוש בסמים,	התלמיד יכיר מושגי יסוד בתחום ההתמכרויות. התלמיד ידע להבחין בין סוגי התלות השונים. התלמיד יכיר מגוון סיבות לשימוש בחומרים פסיכואקטיביים.	חומרים פסיכואקטיביים, התמכרות בני נוער לסמים ושתית אלכוהול, תרבות ה"וודקה", היבטים פליליים לשימוש בחומרים פסיכואקטיביים, מניעה, גמילה ושיקום	8	התמכרויות בני נוער לאלכוהול וסמים. טיפול ושיקום של בני נוער נפגעי סמים ולכוהול בישראל

דו"ח הרצאת אורח + עדכון מילון מושגים			סימנים ברמת הפרט סימנים ברמת הקבוצה, מודל מניעה ג'ראלד קפלן, שיטת 12 הצעדים, שלושת המעגלים, תמיכה חברתית, לכידות קבוצתית, ארגון AA וארגון NA	התלמיד יוכל לנבא, על סמך לימודיו, מועדות לשימוש והתמכרות בקרב מתבגרים. התלמיד ידע ליצור את הקשר בין עמדות ההורים לגבי חומרים פסיכואקטיביים לבין התנהגות ילדיהם. התלמיד יכיר את פקודת הסמים. התלמיד יכיר וידע להדגים את שיטת 12 השלבים לגמילה מהתמכרויות. התלמיד יפתח מודעות עצמית לנושא. התלמיד יכיר מגוון ארגונים ואגודות המטפלים בנוער נפגע סמים ואלכוהול. התלמיד יקשר בין התלות לסמים ואלכוהול ולפשיעה.			
תרגיל + מסכם	אמיר, 1992, 22-32	שיעור פרונטלי + הדגמת כת	כת, כת מיסטית, סוגי כתות- דתית, מסחרית, לעזרה	התלמיד יכיר מושגי יסוד	רקע היסטורי והגדרת המושג, מאפייני הכתות	6	כתות מיסטיות

		ומאפייני המנהיג, מאפייני המצטרפים לכתות, תהליך הגיוס לכת, החיים בכת והשפעתם על חיי החבר בה, דוגמא לכת בישראל.	בתחום הכתות המיסטיות. התלמיד יכיר וידע להדגים את מאפייני הכתות המיסטיות. התלמיד ידע לנבא מועדות להצטרפות לכת מיסטית על סמך מאפייני הפרט והחומר הנלמד.	עצמית, לייעוץ, פוליטית. תהליך הגיוס, מאפייני הכתות, המצטרפים לכתות	בחברה הישראלית	איצקוביץ ואחרים, 2011	עדכון מילון מושגים
אלימות ברשת	10	מהי בריונות ברשת, מה ההבדל בין "בריונות ברשת" ל"הטרדה ברשת", תכנים פוגעניים, סיבות לאלימות ברשת, השוואה לאלימות רגילה, השפעת הבריונות ברשת ותוצאותיה, סוגי בריונות ברשת, פעולות מניעה, חקיקה ואכיפה.	התלמיד ילמד לזהות מהי בריונות ברשת. התלמיד יבחין בין השמצה, להטרדה, להבכה, להפחדה לתקיפה. התלמיד יזהה את מגרש המשחקים הוירטואלי המועד לאלימות ברשת. התלמיד ידון בהשפעות הקשות שעשויות להיות לבריונות ברשת. התלמיד יוכל לנבא מי מועד לפגוע ברשת ומהם הגורמים לכך. התלמיד יציע פעולות מניעה.	רשתות חברתיות, בריונות ברשת, מגרש משחקים וירטואלי אלים, הורדת אחריות, פרופיל ברשת, מרמה ושקר ברשת, פרופיל מדומה, אלימות מילולית ברשת, אלימות מינית ברשת, אחריות פלילית וחקיקה על אלימות ברשת. אתיות ומוסר ברשתות החברתיות, אחריות חברתית ברשתות החברתיות. מעורבות ההורים ומעורבות מערכת החינוך.	שיעור פרונטלי, דיון תוך הבאת דוגמאות, קטעי עיתונות וסיפורים אקטואלים. צפייה בסרט הטלוויזיה "בריונות ברשת" (2011) ודיון בעקבות הסרט הרצאת אורח של פסיכולוגית חינוכית בנושא עבריינות ברשת	כהן אביגדור, 2014, 14-17. יעקב, 2014, 1-10 אדד ולסלוי, 2002 בילאוס, 2008 למיש וריב"ק, 2006 בוכניק ודשן 2015	מטלת ביצוע שנייה כחלק מהערכה חלופית בנושא אלימות ברשת + עדכון מילון מושגים

				התלמיד וחבריו יציעו קמפיין בית ספרי להתמודדות עם בריונות ברשת.			
					שמהוות 33.333% מהחומר הנלמד	60 ש"ש	סה"כ

התכנית מכילה סה"כ 180 ש"ש.
 120 ש"ש תלמדנה במסגרת ה 70% - נושאים עליהם ייבחנו
 התלמידים.
 60 ש"ש תלמדנה במסגרת ה 30% - נושאים עליהם יוערכו
 התלמידים באופן חלופי (מטלות ביצוע). נושאים אלה מופיעים
 בתכנית הלימודים צבועים בצהוב.

11. דרכי הערכה שוטפות וסופיות

שנה א' - כיתה י"א

משקל	משקל סופי	
ביצוע מטלות סיכום: דו"חות צפייה בסרט דו"חות הרצאות אורח דו"חות סיור	10% 5% 5%	20%
תלמידאות: יחס למקצוע, יחס למורה, משמעת ואחריות אישית, התנהגות, הכנת שיעורי בית ומטלות שוטפות, הבאת ציוד לימודי, הגעה עם תלבושת ונוכחות.		10%
בחנים ומבחנים: בוחן אמצע מחצית א' מבחן סוף מחצית א' בוחן אמצע מחצית ב' מבחן סוף מחצית ב'	15% 20% 15% 20%	70%
סה"כ		100%

שנה ב' – כיתה י"ב

משקל	משקל סופי	
ביצוע מטלות סיכום: הגשת תרגילים דו"ח הרצאת אורח הגשת מילון מושגים	10% 5% 10%	25%
תלמידאות: יחס למקצוע, יחס למורה, משמעת ואחריות אישית, התנהגות, הכנת שיעורי בית ומטלות שוטפות, הבאת ציוד לימודי, הגעה עם תלבושת ונוכחות.		10%
בחנים ומבחנים: בוחן אמצע מחצית א' מבחן סוף מחצית א'	20% 45%	65%
סה"כ		100%

- מאחר וההיבחנות במקצוע הקרימינולוגיה הינה היבחנות פנימית, יבוצעו שתי מטלות ביצוע על ידי התלמידים במהלך המחצית השנייה של כיתה י"א והמחצית

הראשונה של כיתה י"ב. משקלן של **שתי מטלות ביצוע** אלה, ייחשב ל-30% מהציון הסופי של התלמיד בתעודת הבגרות. (כל מטלה 15% בהיקף של כ-30 שעות. סה"כ 60 שעות).

- לאחר סיום מחצית א' של כיתה י"ב, ייערך מבחן מסכם פנימי (בגרות פנימית) אשר יהווה 70% מהציון הסופי של התלמיד בתעודת הבגרות.
- ציון ההגשה למבחן המסכם (בגרות פנימית), יורכב מציון סופי בכיתה י"א (45%) + ציון סופי כיתה י"ב (45%) + שיקול דעת המורה (10%).

12. פירוט מטלות ההגשה

לאורך שנת הלימודים יידרשו התלמידים לבנות תיק מטלות שיכלול את המטלות הבאות:

- מילון מושגים
- דו"חות סיור
- דו"חות סיכום הרצאת אורח
- דו"חות צפייה בסרט
- תרגיל
- שתי מטלות ביצוע

בסיומה של כל שנה יגישו התלמידים את התיק למורה לבדיקה. בסיום לימודי המגמה ולפני הבחינה המסכמת בכיתה י"ב, יגישו התלמידים תיק מטלות מלא לבדיקת המורה.

מטרות מטלות ההגשה:

1. התלמיד ילמד לארגן, למיין, להעריך עיקר ותפל, להגדיר בתמציתיות, לצורך בניית מילון מושגים.
2. התלמיד ילמד לעבוד עם מסמך שיתופי ב google.
3. התלמיד ילמד לדווח בקצרה אודות חווייה משמעותית לימודית.
4. התלמיד ילמד לסכם הרצאה נשמעת.
5. התלמיד ילמד לקשר בין סרט שראה לחומרים תיאורטיים שלמד.
6. התלמיד יתכן שני פרויקטים, יעבוד בצוות, ינסח שאלת מחקר, ישער השערות, יישם ויוציא לפועל את הפרויקטים על פרטיהם.
7. התלמיד יעמוד בזמני הגשה של מטלות הביצוע.

8. התלמיד ילמד לבנות תיק מטלות מלא.

להלן פירוט דרישות מטלות ההגשה השונות.

12.1 בניית מילון מושגים

תלמיד /ה יקר /ה

במהלך לימודי המגמה בקרימינולוגיה, תחשף לתיאוריות ומושגים רבים הקשורים לחומר הנלמד. במטרה לשמור על רצף לימודי ולדאוג לאפקטיביות לימודית, הינך מתבקש/ת לבנות מילון מושגים תיאורטי שיעודכן על ידך לאורך שתי שנות הלימוד, בסיום כל נושא, בהנחיית המורה. (כיתה י"א וכיתה י"ב). המילון יהווה סיכום ממצה של החומר הנלמד ויסייע לך בהבנת החומר הנלמד, בכתיבת המטלות השונות ובהכנה לבחינה. המילון ייבדק לאורך השנה ע"י המורה ובסיום לימודי המגמה בכיתה י"ב יוגש למורה לבדיקה ומתן הערכה, במסגרת תיק מטלות ביצוע.

כיצד לארגן את המילון?

1. המילון יסודר לפי נושאי הלימוד, ובתוך כל נושא לימודי לפי סדר הא – ב של המושגים / התיאוריה.
2. שם המושג / התיאוריה **יודגש** ואילו הסברו ייכתב ללא הדגשה.
3. ההסבר נידרש להיות קצר ותמציתי, אך ממצה. כיאה למילון.

לדוגמא :

סטייה – התנהגות סוטה היא התנהגות החורגת או נמצאת בניגוד לסטנדרטים המקובלים על החברה או התרבות של הקבוצה או מערכת חברתית. הסטייה היא יחסית ותלויה בתקופה ובתרבות. המילון אמנם יוגש באופן פרטני בתיק המשימות האישי שלך, אולם בנייתו יכולה להיות קבוצתית.

לפניך מספר אפשרויות לבניית המילון :

1. באמצעות מסמך משותף ב google אשר יאפשר לחברי הקבוצה להיכנס ולעדכן מושגים לאורך תקופת הלימודים. העדכונים ישותפו בין חברי הקבוצה וכל תלמיד יתרום את חלקו לבניית המילון. (הסבר על יצירת המסמך המשותף יינתן ויודגש ע"י המורה). (המורה תצורף למסמך בבחינת "צופה" על מנת לוודא כי כל חברי הקבוצה אכן שותפים ליצירת מילון המושגים).
 2. עבודה פרטנית על יצירת מילון.
- המילון יוגש מודפס , כתב גודל 12, גופן David או Miriam , רווח וחצי בין שורות.

בהצלחה

12.2 דו"ח צפייה בסרט

תלמיד/ה יקר/ה,

במהלך השיעור האחרון צפינו בסרט. עליך להגיש דו"ח צפייה בסרט, תוך התייחסות לסוגיות הבאות:

- א. שם הסרט, סיכום תמציתי של הסרט במילותיך.
- ב. ציין/י לפחות ארבעה מושגים עיקריים שעלו במהלך הסרט והקשרם לחומר הנלמד.
- ג. הצג/י שתי שאלות /דילמות מרכזיות שהסרט העלה. הסבר מהי השאלה/הדילמה.
- ד. התייחס/י לתחושותיך במהלך הצפייה לסרט, מהי עמדתך בנוגע לדילמות שהסרט העלה.
- ה. סכם/י ובקרי/י: האם את/ה מרגיש/ה שהסרט תרם להבנתך את החומר הנלמד?

בהצלחה

13.3. דו"ח סיור

תלמיד/ה יקר/ה,

חוינו סיור ב _____

- הגש/י דו"ח המסכם את הסיור תוך התייחסות לסוגיות הבאות:
- א. הצג/י את המוסד בו סיירנו. התייחס/י למיקומו, גודלו, אגפיו, מספר החוסים בו, אנשי הצוות ותפקידיהם העיקריים.
 - ב. ציין/י נהלים מרכזיים המאפיינים את המוסד – הסבר/י את תכליתם של נהלים אלה.
 - ג. ציין/י ארבעה מושגים שהוזכרו לאורך הסיור וקשורים לחומר הנלמד בכיתה. הסבר/י את המושגים והקשרם לסיור.
 - ד. ציין/י שתי שאלות/דילמות שהסיור העלה. הסבר/י את הדילמות.
 - ה. אלו תחושות אישיות העלה בך הסיור?
 - ו. האם את/ה מרגיש שהסיור תרם להבנתך את החומר הנלמד?

בהצלחה

13.4. דו"ח הרצאת אורח

תלמיד/ה יקר/ה,

בשיעור האחרון הקשבנו להרצאת אורח. הגש/י דו"ח המסכם את הרצאה זו, תוך התייחסות לסוגיות הבאות :

- א. שם המרצה ונושא ההרצאה.
- ב. סכס/י בקצרה במילותיך את עיקר ההרצאה.
- ג. ציין/י חמישה מושגים מרכזיים שהמרצה ציין והסבר/י את הקשרם לחומר הנלמד.
- ד. ציין/י שתי דילמות/שאלות שההרצאה העלתה ודנה בהן. הסבר/י את הדילמות. האם ההרצאה פתרה את/ענתה על הדילמות שצינת?
- ה. שתף/י כיצד השפיעה עליך ההרצאה? התייחס/י לתחושות אישיות ולתרומה הלימודית.

בהצלחה

13.5 תרגיל בנושא הטיפול בנוער נפגע סמים ואלכוהול בישראל

תלמיד/ה יקר/ה,

לפניך אירוע. קרא/י את האירוע והתייחס/י לשאלות בעקבותיו:

**החבר'ה מהשכבה קבצו להיפגש בערב שבת בשעה 22:00
במקום הקבוצה בפארק כדי לחגוג את סוף השנה והיציאה
לחופשה. החבר'ה במצב רוח מרומם, בדיחות נלרקות,
זחוקים.... תוך כדי, דני שולץ מהתיק בקבוצה וודקה
ומתחיל לחגוג לחבר'ה... החוק מתאבלל... תחושת שחרור
והקלה עם סיומה של השנה.... רוני כבר ממש שיכור, מציק
לאדם מבוגר שצובר בפארק במסגרת הזחוקים.... רונית
מורידה חולצה כי חם לה... כולם זחוקים.... לפתע צווצרת
ניידת של השיטור הקהילתי....**

א. חוק האלכוהול: מה אומר החוק? מהי משמעותו? מה תפקידו?

מהם מסריו העיקריים? מהו התפקיד של הצבת גבול חיצוני

בצורת חוק?

ב. אלכוהול כחלק מתרבות הפנאי של בני הנוער: מהו התפקיד של

אלכוהול בתרבות הפנאי? מה הן הסכנות הטמונות בשתיית

אלכוהול? באילו מצבים בהם מעורב אלכוהול הגבול הפנימי

משפיע? מהן החלופות האפשריות?

ג. האם ניתן לאכוף את החוק בקרב בני נוער? כיצד? מתי מומלץ

והאם מומלץ לערב את ההורים? אילו גורמים בקהילה ניתן

וכדאי לערב? מה את/ה מציעים לעשות על מנת להתמודד עם

שתיית בני נוער בכלל ובמקומות ציבוריים בפרט?

בהצלחה

13.6 תרגיל בנושא הצטרפות נוער לכתות מיסטיות

תלמיד/ה יקר/ה

לפניך אירוע. קרא/י את האירוע והתייחס לשאלות בעקבותיו:

"יום אחד הוא הטיע לַתְנוּעָה... ישבנו כל החברות יחד אבל אי אפשר היה לא להבחין בו... גבוה ויפה כל כך... והצינייט שלו ברקו כשהוא דיבר.... הייתה לו נוצה להוביל בכים חולצתו הלבנה וכולנו מצאנו את עצמנו מהופנטות למוצא פיו..... הוא קבע איתנו יומיים אח"כ בדירה במרכז הצייר וסחף אותנו בסיפוריו על חברה טובה יותר... כלו שאנחנו יכולות להשפיע בה... באמת.... וככה נפגשנו תקופה... לפעמים ביקש כסף... למטרות חשובות... אבל זה לא משנה... כי המטרות עליהן דיבר היו כ"כ נעלות שכסף לא היה בכלל issue..... ערב אחד ראיתי אותו מתנשק עם גלית... וערב אחר עם רונית... רציתי גם.... הייתי מוכנה לעשות עבורו הכל.... הוא צחק יום אחד והציג שני עבור כולנו לאור יחד בדירה וכל גיליה הוא יבלה עם אחת מאיתנו.... הדברים שאמר נשמעו כ"כ האינוניים... והוא הבין אותנו... יותר מההורים שלנו ויותר מהמורים... זה בטוח.... הרגיש לי בטוח איתו ולא היה אכפת לי לחלוק אותו עם האחרות... העיקר להיות בקרבתו... ושהוא יהיה מרוצה...."

- א. מהי כת מיסטית?
- ב. מהי עמדת החוק לגבי כתות מיסטיות?
- ג. מדוע בני נוער מצטרפים לכתות מיסטיות? הצג/י מספר היבטים של התופעה.
- ד. מהן הסכנות הטמונות בהצטרפות לכת מיסטית?

ה. האם ומתי מומלץ לערב את ההורים?

ו. לאיזה גורמים בקהילה ניתן לפנות ואת מי כדאי לערב?

ז. מה את/ה מציע/ה לעשות על מנת להתמודד עם התופעה?

בסס/י את תשובותיך על ניתוח הקטע ועל מקורות ביבליוגרפיים. ציין/י את המקורות בהם השתמשת.

13.7 מטלות ביצוע :

תכנית הלימודים בקרימינולוגיה הינה תכנית ייחודית לתיכון "עודד" במסגרתה נבחנים התלמידים בבחינה מסכמת פנימית (בגרות פנימית). לפיכך מחויבים התלמידים בהגשת שתי מטלות ביצוע (כל אחת מהווה 15% מהציון הסופי , 30 שעות. סה"כ $30\% = 60$ שעות).

13.7.1 מטלת ביצוע ראשונה: מחצית שנייה של כיתה י"א
משקל המטלה 15% מהציון הסופי (50% מהערכה חלופית).

נייר עמדה כמטלת ביצוע

נייר עמדה - מעין מאמר קצר המציג עמדה של כותב או קבוצה בנושא מסוים במטרה להביא למודעות הקורא או לשכנעו. נייר עמדה צריך להיות כתוב באופן לוגי, תוך שימוש באסטרטגיית הטיעון, ומבוסס על המאמרים של תכנית הלימודים או על מושגים ותיאוריות. נייר עמדה יכול להיכתב סביב סוגיה עקרונית תיאורטית או ערכית בתחום הדעת. נייר עמדה מהווה אמצעי לסיכום נושא לימודי וחלופה להערכת הלומדים. חלופה זו מעודדת ללמידה אקטיבית ובודקת את הבנת הנושא ויישומו ומעודדת את הלומד לחשוב ולנקוט בעמדה ולהביעה בצורה מושכלת ורציונאלית.

מטרות

- התלמיד יבין מושגים ותיאוריות באחת מהסוגיות הנלמדות בקרימינולוגיה.
- התלמיד יתנסה בקריאת מאמרים בתחום הדעת.
- התלמיד ינסח נקודות מרכזיות הנובעות מהמאמרים.
- התלמיד ינסח טענה ברורה בתחום הדעת.
- התלמיד ינסח נימוקים (מסוג ראיה או הסבר) לטענה, בהתבסס על מאמרים שיקרא, תוך שימוש במושגים ותיאוריות שלמד.
- התלמיד יזהה ערכים מרכזיים הקשורים בסוגיה וידון בחשיבות החברתית של ערכים אלו.

מבנה נייר עמדה – הנחיות לתלמיד

עליך לנסח נייר עמדה באחד מן הנושאים הבאים :

- א. מטרות הענישה – הרתעה, תיקון, טיפול, שיקום מניעה והגבלה. הרחקה מהחברה, נטילת כושר נקם ותגמול.
- ב. ענישת עבריינים צעירים – מוסד שיקומי או מאסר.
- ג. פשיעת "צווארון לבן" – ענישה זהה לכל?

בנייר העמדה צריכים להיות המרכיבים הבאים :

1. בחירת מקרה אקטואלי העוסק באחד מן הנושאים לעיל.
 2. פירוט והסבר של הנושא הנדון/שני הערכים המתנגשים הבאים לידי ביטוי בתיאור המקרה.
 3. הסבר חשיבות נושא/ערכים אלה לחברה.
 4. קביעת טענה בנושא הנדרש. (אם מדובר בדילמה ערכית – קביעת ההכרעה בדילמה (איזה ערך גובר לדעתך)
 5. נימוקים מסוג הסבר ומסוג ראיה (במידה ויש מחקר מתאים) התומכים בעמדתך. על הנימוקים לכלול מושגים ותיאוריות מתחום הדעת או ממאמרים רלוונטיים. 2 נימוקים מכל סוג + 4 מושגים תיאורטיים. בהצגת הנימוקים יש לכתוב הפניה למקורות עליהם הסתמכת.
 6. רפלקציה – חוויית ותחושות אישיות של התלמיד/ה במהלך כתיבת המטלה. הסבר מדוע בחר/ה בנושא הנדון, מה היו תחושותיו/יה אודות הנושא לפני, במהלך ולאחר כתיבת המטלה, האם נהנה/תה /לא נהנה/תה מכתבת המטלה, מה למד/ה ממטלה זו, מכשולים בעת כתיבת המטלה וכיצד התגבר/ה עליהם, הפקת לקחים ותובנות אישיות עיקריות.
- הנחיות להגשת נייר העמדה :

7. יש להגיש מסמך וורד או שקופיות של מצגת.
8. אורך נייר העמדה לא יעלה על שני דפים או 4 שקופיות מצגת
9. כתוב בצורה ברורה ותמציתית.

.

מחווין לנייר עמדה בדילמה ערכית

רמת ביצוע (אחוזי תשובה)	ציון	גבוהה 100%-75%	בינונית 60%-40%	נמוכה 0-40%
דילמה הערכית ולל זיהוי 2 ערכים הנובעים מהדילמה למקרה.	10 נק'	הציג דילמה מלאה עם שני ערכים סותרים הנובעים ממנה וקשורים למקרה (8-10 נק')	הציג רק ערכים ללא הצגת הדילמה. הציג דילמה אך הערכים אינם נובעים ממנה. (5-7 נק')	הציג רק ערך אחד ללא דילמה ערכית. הציג דילמה שאינה קשורה למקרה. לא זיהה ערכים (0-4 נק')

יבנות לחברה של 2 המתנגשים	10 נק'	הסביר את חשיבות 2 הערכים המתנגשים לחברה (10-7 נק')	הסביר את חשיבותו של ערך אחד לחברה (4-6 נק')	לא הסביר את חשיבות הערכים לחברה. או שהסבר של אחד חלש (0-3 נק')
ענה : עמדה ערכית לפי הנושא העולה	10 נק'	הציג את עמדתו באופן ברור (8-10 נק')	הציג עמדה שאינה ברורה (5-7 נק')	לא הציג עמדה (0 נק')
דיוק/ים מחומר הכוללים מושגים או מתחום הדעת. יש ל פי המטלה אילו קים (ראיה/הסבר), קים מכל סוג וכמה תיאוריות נדרשים.	30 נק'	הציג נימוק מסוג ראיה ו/או מסוג הסבר הכוללים מושגים ו/או תיאוריות מתחום הדעת. (30-40 נק') (צריך לפרט על פי החלטת המורה את מספר הנימוקים והסוג)	הציג חלק מכמות הנימוקים הנדרשת (לפרט על פי הנדרש במטלה). הציג את מס' הנימוקים הנדרש אך אין שימוש במושגים ותיאוריות מתחום הדעת. (11 – 29 נק')	לא הציג נימוקים מסוג ראיה או הסבר אלא נימוק אישי ואין קישור למושגים ותיאוריות מתחום הדעת (10%)
ביבליוגרפיות	5 נק'	ישנה הפניה ביבליוגרפית מלאה לכל אחד מהנימוקים הנדרשים (4-5 נק')	לחלק מהנימוקים יש הפניה ביבליוגרפית מלאה לכל הנימוקים יש הפניה ביבליוגרפית אל היא אינה מלאה (1-3 נק')	אין הפניות ביבליוגרפיות לנימוקים (0 נק')
ת הנימוקים	15 נק'	הציג נימוקים (ע"פ המספר הנדרש במטלה) הרלוונטיים לנושא בתחום הדעת (15-10 נק')	רק חלק מהנימוקים שהציג רלוונטיים לנושא בתחום הדעת (יש לפרט מספר על פי הדרישות) (9-5 נק')	הציג נימוקים שאינם רלוונטיים לנושא בתחום הדעת (0 – 4 נק')
	15 נק'	הנימוק מנוסח באופן ברור (15-10 נק')	נימוק מעורפל, נימוק קשור אך לא ברור (9-5 נק')	קשה להבין את הנימוק שהתלמיד רצה להציג (0 – 4 נק')
רישיות הגשת מטמתימים	5 נק'	נייר העמדה מוגש בפורמט וורד או מצגת. אורכו אינו עולה על עמוד או 2 שקפים. (4-5 נק')	נייר העמדה מוגש בפורמט נכון אך אורכו גדול או קטן מהנדרש (2-3 נק')	נייר העמדה אינו מוגש בפורמט הנדרש, ואורכו אינו מתאים לנדרש (0-1 נק')

מחווה לנייר עמדה שאינו מתייחס לדילמה ערכית

רמת ביצוע (אחוזי תשובה)	ציון	גבוהה 100%-75%	בינונית 60%-40%	נמוכה 0-40%
-------------------------	------	----------------	-----------------	-------------

הציג את העולה	10 נק'	הציג את הבעיה העולה מהפתיח בצורה מלאה (8-10 נק')	הציג את הבעיה בצורה חלקית (5-7 נק')	לא הציג את הבעיה (0 נק')
שיבות הנושא	10 נק'	הסביר היטב את השיבות הנושא לחברה (7-10 נק')	הסבר חלקי של השיבות הנושא לחברה (4 – 6 נק')	הסבר חלקי של השיבות הנושא לחברה או שאין הסבר (0 – 3 נק')
ענה : עמדה ברורה שא העולה	10 נק'	הציג את עמדתו באופן ברור (8-10 נק')	הציג עמדה ברורה למחצה (5-7 נק')	לא הציג עמדה (0 נק')
הוכיח/ים מחומר הכוללים מושגים יסודיים מתחום הדעת. ר על פי המטלה נימוקים (סבר), כמה מכל סוג נדרשים, שגים/תיאוריות	30 נק'	הציג נימוק מסוג ראיה ו/או מסוג הסבר הכוללים מושגים ו/או תיאוריות מתחום הדעת. (30-40 נק') (צריך לפרט על פי החלטת המורה את מספר הנימוקים והסוג)	הציג חלק מכמות הנימוקים הנדרשת (לפרט על פי הנדרש במטלה). הציג את מס' הנימוקים הנדרש אך אין שימוש במושגים ותיאוריות מתחום הדעת. (11 – 29 נק')	לא הציג נימוקים מסוג ראיה או הסבר אלא נימוק אישי ואין קישור למושגים ותיאוריות מתחום הדעת (10%)
ביבליוגרפיות	5 נק'	ישנה הפניה ביבליוגרפית מלאה לכל אחד מהנימוקים הנדרשים (4-5 נק')	לחלק מהנימוקים יש הפניה ביבליוגרפית מלאה לכל הנימוקים יש הפניה ביבליוגרפית אל היא אינה מלאה (1-3 נק')	אין הפניות ביבליוגרפיות לנימוקים (0 נק')
ת הנימוקים	15 נק'	הציג נימוקים (ע"פ המספר הנדרש במטלה) הרלוונטיים לנושא בתחום הדעת (15-10 נק')	רק חלק מהנימוקים שהציג רלוונטיים לנושא בתחום הדעת (יש לפרט מספר על פי הדרישות) (9-5 נק')	הציג נימוקים שאינם רלוונטיים לנושא בתחום הדעת (0 – 4 נק')
	15 נק'	הנימוק מנוסח באופן ברור (15-10 נק')	נימוק מעורפל, נימוק קשור אך לא ברור (9-5 נק')	קשה להבין את הנימוק שהתלמיד רצה להציג (0 – 4 נק')
דרישות הגשת רמט מתאימים	5 נק'	נייר העמדה מוגש בפורמט וורד או מצגת. אורכו אינו עולה על עמוד או 2 שקפים. (4-5 נק')	נייר העמדה מוגש בפורמט נכון אך אורכו גדול או קטן מהנדרש (2-3 נק')	נייר העמדה אינו מוגש בפורמט הנדרש, ואורכו אינו מתאים לנדרש (0-1 נק')

13.7.2. מטלת ביצוע שנייה – מחצית ראשונה של כיתה י"ב
משקל המטלה 15% מהציון הסופי (50% מהערכה חלופית).

סרטון / קליפ כתוצר סופי של מטלת הביצוע בנושא בריונות ברשת

רשת האינטרנט בכלל והרשתות החברתיות בפרט, יצרו מרחב נוסף בו אנו מנהלים את חיינו ואת היחסים שלנו עם הסביבה. ילדים ובני נוער רבים מבליים שעות רבות מהיום ברשת בשיחות, שיתופים, החלפת דעות, חוויות ועוד. אך יחד עם פעילויות אלה, הרשתות החברתיות יצרו זירה נוספת המאפשרת תופעות אלימות העלולות לסכן חיים. "בריונות ברשת" מוגדרת כפעילות מכוונת ותוקפנית שנועדה לפגוע באחר, והנעשית באמצעות רשת האינטרנט. בריונות ברשת מתרחשת לרוב במקביל לבריונות בבית הספר ובאה לידי

ביטוי באופנים שונים: החרמה, הטרדה, איומים, השמצה, התחזות והולכת שולל, חשיפה של חומרים פרטיים במטרה לבייש או לשים ללעג ועוד. במסגרת הדיון בכיתה בסוגיה זו, נתייחס להיבטים שונים של התופעה: יחסים מיגדריים כיחסי כוח, מקומן של הרשתות החברתיות בחינוך, הרשת כמגרש משחקים וירטואלי אלים, הורדת אחריות, מרמה ושקר ברשת, פרופיל מדומה, אלימות מילולית ברשת, אלימות מינית ברשת, אחריות פלילית וחקיקה על אלימות ברשת, אתיות ומוסר ברשתות החברתיות, אחריות חברתית ברשתות החברתיות, מעורבות ההורים ומעורבות מערכת החינוך. התוצר הסופי של מטלת ביצוע זו, יהיה הפקת סרטון/קליפ, אשר על תכנונו והפקתו יהיו אמונים התלמידים בהדרכתה והנחייתה של המורה, ומטרתו להעביר מסר ברור אודות בריונות ברשת על היבטיה השונים. הסרטונים יוצגו בביה"ס באירוע שיא מגמתי מתוך מטרה להעלות את המודעות לתופעה ולהציע דרכים להתמודד עמה.

מטרות

- התלמיד יבין מושגים ותיאוריות באחת מהסוגיות הנלמדות בקרימינולוגיה – בריונות ברשת.
- התלמיד יתנסה בקריאת מאמרים בתחום הדעת ויחקור את הנושא.
- התלמיד ינסח נקודות מרכזיות הנובעות מהמאמרים.
- התלמיד ינסח טענה ברורה בתחום הדעת, ויתנסה בחשיבה ביקורתית.
- התלמיד יביע עמדה ערכית בנושא וינמק אותה. יזהה ערכים הקשורים הנושא וידון בהם.
- התלמיד יציג חשיבה מקורית אודות הנושא ויביע אותה באופן יצירתי.
- התלמיד יתרום מאישיותו וכישוריו ליצירת תוצר סופי משמעותי.
- התלמיד יתרום להעלאת המודעות בנושא בקרב חבריו לספסל הלימודים והקהילה שתיחשף לצפייה בסרטונים.

שלבים להכנת התוצר – הנחיות לתלמיד

מטרת המשימה: יצירת סרטון/קליפ כסיכום לנושא "בריונות ברשת"

הכנת הסרטון/קליפ דורשת התייחסות לשני חלקים עיקריים:

1. מסר מילולי (טקסט) – המסר המילולי אותו היוצר מעוניין להעביר.
2. מסר חזותי – גרפי ומוסיקלי – ציורים, תמונות, צילומים או איורים התומכים במסר המילולי, מוסיקה מתאימה.

שלבי הכנת מטלת הביצוע

למטלה זו שלושה שלבים :

א. הגשת תוצר ביניים - כרקע להכנת הסרטון עליכם לכתוב סיכום קצר על הנושא בו בחרתם. הסיכום יאפשר לכם להכיר לעומק את הנושא ומתוך היכרות זו תצאו לתכנון הסרטון.

הנחיות :

ניתן להגיש בקבוצה או כיחיד.

- בחרו בסוגיה אותה תרצו לנתח ולהציג.
 - חפשו מקורות מידע רלוונטיים על הסוגיה וכן על המושגים השונים בנושא הנלמד שנלמדו בכתה.
 - את המידע שאספתם עליכם לערוך בדף מסכם שיכלול את הנקודות הבאות :
 - מבוא הכולל רקע על הסוגיה שנבחרה וסיבת בחירתה.
 - הסבר קצר על קהל היעד אליו ממוען הסרטון.
 - טענה (רעיון מוגדר ומצומצם) אותה תרצו לטעון בנוגע לסוגיה, ושתהווה בסיס לסרטון לקהל היעד שהוגדר. הסבירו את הטענה, ואת האופן שבו בחרתם להציג מסר זה (מרכיבים גרפיים ומילוליים).
 - נימוקים לטענה המעוגנים ברקע קצר על הסוגיה שבחרתם, הייחודיות שלה, תרומה מיוחדת וכד'.
 - יש להשתמש בנימוקים בשני מושגים שנראים לכם רלוונטיים ביותר מתחום הקרימינולוגיה. (יש להגדיר את המושגים)
 - יש להתייחס גם למרכיבים הגרפיים והמילוליים שנבחרו לסרטון, ולהסביר כיצד הם מייצגים את המסר.
 - יש להשתמש לפחות בשני מקורות ביבליוגרפיים, ולהביא את פרטיהם בסוף הסיכום.
 - הנחיות כלליות- יש להגיש את הסיכום מודפס. יש להקפיד על כתיבה קוהרנטית, בגוף שלישי. שמרו קשר ישיר בין הקטעים ועל ניסוח ברור ובהיר, לשון תקינה.
 - לרשותכם עומדים ספרי הלימוד, ספרים שתמצאו בספריות ומאמרים.
- ב. הצגת הקליפ/הסרטון בכיתה לצורך משוב עמיתים – הקליפ יוצג בכיתה. תלמידי המגמה והמורה יחוו דעתם. בשלב זה יציגו התלמידים רפלקציה, אישית וקבוצתית, אודות תהליך בניית המטלה וביצועה. התלמידים יציגו מדוע בחרו להציג את הנושא כפי שהציגו, תחושות שעלו בהם תוך כדי התהליך, מכשולים והתגברות עליהם, הפקת לקחים מהעבודה האישית והקבוצתית.

ג. הגשה סופית של הקליפ/סרטון.

עקרונות ליצירת סרטון טוב

א. בחירת המסר

תחילה יש להגדיר מהו המסר שאותו רוצים להעביר ולאיזה קהל יעד הוא פונה. על המסר להיות חד וברור כך שהקהל יבין ויפנים אותו כבר בצפייה הראשונה. ניתן להשתמש בסיסמה /משפט אשר מטרתם להעביר את המסר בצורה קלה וקליטה. חשוב שהמסר יובן וכן חשוב שהוא יישאר בזיכרון של הקהל הנחשף אליו. סיסמאות קליטות אפשר ליצור על ידי: שימוש בחרוזים, שימוש בשורה משיר ידוע, שימוש בטקסט ידוע, שימוש בהומור, שימוש בכפל משמעות (משמעות כפולה). יש להעביר את המסר לא רק בסיסמאות, אלא גם באמצעים חזותיים שונים.

ב. יצירת עניין

על הסרטון להיות מעניין כבר בהסתכלות ראשונית. יש להביא בחשבון את אמצעי הפרסום הרבים שאליהם חשוף הציבור, ולכן למצוא דרך להבליט את המסרים הכתובים והמוצגים בסרטון ולהעניק להם יתרון. על הסרטון להיות קצר וקולע. חשוב לברור את המסרים המילוליים והחזותיים ולהכניס לסרטון את עיקר המסר במיטבו.

ג. כיצד יוצרים עניין?

- שימוש בתמונות מעניינות או יוצאת דופן, מזוויות שונות, או אף בחלק מתמונה בלבד.
- שילוב "לא הגיוני" של תמונות היוצר אמירה מעניינת.
- שימוש בצבעים לא שגרתיים.
- שימוש במוסיקה מתאימה.
- יצירת "סיפור" בהעברת המסר.
- יצירת "סיפור" באמצעות התמונות המוצגות.

מחווה לדף הסיכום המלווה את הסרטון

זנים להערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
א: רקע על הסוגיה חרה ועל סיבת הבחירה (נקודות)	רקע חלקי ואין הסבר לבחירה בסוגיה 1-5 נק'	רקע חלקי והסבר חלקי לבחירה בסוגיה 5-9 נק'	רקע מלא והסבר מלא לבחירה בסוגיה 10-15 נק'

בר קצר על קהל היעד ו ממוען הסרטון (נקודות)	אין הסבר 1 נק'	הסבר לא ברור / חלקי 2-3 נק'	הסבר מלא על קהל היעד אליו ממוען הסרטון 4-5 נק'
ההבנוגע לסוגיה (5 נקודות) בר הטענה (5 נקודות) והפן בו בחרו להציג את סר : גרפית-חזותית לולית (20 נקודות)	טענה לא מתאימה / אין טענה כלל (1 נק') אין הסבר (1 נק') אין הסבר על אופן הצגת המסר/ הסבר חלקי (1-5 נק')	טענה לא מנוסחת היטב / חלקית (2-3 נק') הסבר חלקי (2-3 נק') הסבר חלקי על אופן הצגת המסר גרפית וחזותית (5-10 נק')	טענה מנוסחת היטב (4-5 נק') טענה מוסברת היטב (4-5 נק') הסבר מלא וברור על אופן הצגת המסר גרפית וחזותית (11-20 נק')
נימוקים לטענה המבוססים הרקע לסוגיה תוך נוש בשני מושגים מתחום הקרימינולוגיה דרתם. (25 נקודות) ניבים גרפיים-חזותיים לוליים שנבחרו לסרטון יצד מיצגים את המסר (נקודות)	נימוקים לא ברורים/ לא רלוונטיים לסוגיה שהועלתה, אין שימוש בשני מושגים מתחום הקרימינולוגיה / יש שימוש רק במושג אחד (0-5 נ') המרכיבים הגרפיים והחזותיים לא רלוונטיים למסר (1 נ')	נימוקים חלקיים / שימוש חלקי במושגים (5-10 נק') מרכיבים גרפיים וחזותיים מייצגים את המסר חלקית (5-15 נק')	נימוקים מלאים, מבוססים, מעוגנים היטב במושגים מתחום הקרימינולוגיה (15-25 נ') מרכיבים גרפיים וחזותיים מייצגים את המסר היטב (15-20 נק')
ליוגרפיה – שימוש בשני רות ב"ב ורישום נכון המקורות (5 נקודות)	לא השתמש כלל (1 נק')	השתמש במקור אחד (2 נק')	השתמש בשני מקורות ויותר (5 נק')

מחנן לסרטון

תכנים להערכה	רמת ביצוע נמוכה	רמת ביצוע בינונית	רמת ביצוע גבוהה
המסר רלוונטי לסוגיה הנבחרת (15 נקודות)	המסר שבסרטון אינו רלוונטי (אינו מדויק) לסוגיה הנבחרת. הסוגיה אינה קשורה לנושא בריונות ברשת 1-5 נקודות	המסר שמועבר בסרטון אינו מיוחד לסוגיה הנבחרת 6-10 נקודות	המסר ברור ומשמעותי, רלוונטי לסוגיה ולנושא בריונות ברשת 11-15 נקודות
המסר/ המידע המוצג אמין ונכון (10 נקודות)	המידע לא נכון 1-4 נקודות	מידע נכון חלקית 5-7 נקודות	המסר המוצג אמין ונכון לסוגיה שנבחרה 8-10 נקודות
הייצוג המילולי בסרטון (15 נקודות)	ניסוח אינו בהיר/ שפה לא תקנית 1-5 נקודות	ניסוח מסורבל / אינו ממצה, ניסוח לקוני, נדוש. 6-10 נקודות	ניסוח ענייני וממצה, שפה תקנית ומשלב לשוני גבוה 11-15 נקודות

נושא הבריונות ברשת מהווה ציר מרכזי (20 נקודות)	אין קשר ברור לנושא 1-7 נקודות	הנושא מופיע בסרטון אך אינו מרכזי. הסרטון מובן חלקית. 8-14 נקודות	הנושא מופיע באופן מרכזי, בולט וברור. הסרטון מובן 15-20 נקודות
מקוריות הסרטון (10 נקודות)	חוסר מקוריות (העתקת טקסט/ תמונה..) 1-4 נקודות	חלק מהסרטון לא מקורי / לא ייחודי 4-7 נקודות	סרטון מקורי ויצירתי/ גימיק מיוחד 10-8 נקודות
ייצוג גרפי של המסר (20 נק') 1-7 נקודות	ההמחשה פשוטה ואין בה ייחוד שמאפשר שיח כלשהו על המוצג 8-14 נקודות	ההמחשה אינה שונה מסרטון אחר ואינה מעוררת חשיבה 15-20 נקודות	ההמחשה באמצעות הסרטון מאפשרת יצירת השוואה וחשיבה ביקורתית (עשויה לעורר דיון) 15-20 נקודות
הפקת הסרטון ועיצובו (10 נקודות) 1-4 נקודות	חוסר אסתטיות, הגרפיקה מפריעה לתוכן/ עומס בפרטים/ חוסר בפרטים/ מוסיקה לא מתאימה/ חוסר קוהרנטיות 4-7 נקודות	הסרטון מעניין. הופק יפה אולם אין הקפדה על פרטים עיצוביים. חסרות תמונות/מוסיקה/ בולטות 10-8 נקודות	אסתטיות ברמה גבוהה, שימוש בצבעים, מושך את העין, לא עמוס בפרטים. מוסיקה מתאימה, מעוצב יפה ומשלב תמונות ומלל. הפקה טובה מאד. 10-8 נקודות

דף עזר לתלמידים:

כדי לארגן את המידע על הסוגיה בה בחרתם, והעברת המידע למרכיבים בסרטון, תוכלו להיעזר בטבלה הבאה. אין צורך להגיש את הטבלה, היא נועדה לשימושכם ככלי עזר בלבד.

פרטו את המרכיבים המילוליים והגרפיים המשולבים בסרטון שלכם, והסבירו איך כל אחד מהם מייצג את הסוגיה ואת המסר שברצונכם להעביר.

מרכיב מילולי/גרפי בכרזה	ייצוג המנהיג	ייצוג המסר
המסר המרכזי המועבר בכרזה		

13. ביבליוגרפיה

- בתחילת השנה יקבל כל אחד מתלמידי המגמה אוגדן ובו רשימת קריאה חובה והפריטים הביבליוגרפיים הנדרשים לקריאה במסגרת לימודי המגמה.
 - הרשימה הבאה מכילה את כלל הפריטים הביבליוגרפיים לתלמיד ולמורה.
- אביגיל, מור (2009). ממדי החשיפה לאלימות מינית בקרב נשים בישראל ומאפייניה: הערכה ראשונית. סוגיות חברתיות בישראל. אריאל: הפקולטה למדעי הרוח, המרכז האוניברסיטאי באריאל.
- אדד, משה (1989). העברין בהתהוותו. תל אביב: הוצאת אור עם.
- אדד, משה ולסלוי א. (2002). שיפוט מוסרי של אירועים: השפעת הסיטואציה על שיפוט מוסרי. בתוך: מ. אדד וי. וולף (עורכים). עבריינות וסטייה חברתית (עמ' 373-385). רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.
- אדד, משה וולף, יובל (2003). עבריינות וסטייה חברתית: תיאוריה ויישום. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.
- אדלשטיין, ארנון (2002). דפוסים של עבירות ועבריינות בקרב בני נוער יוצאי אתיופיה בישראל. משטרה וחברה, גליון 6, 5-32.
- אדלר, אלפרד (2008). משמעות חיינו. הוצאת כנרת, זמורה ביתן, דביר.
- איצקוביץ, נחום ואחרים (2011). דין וחשבון- צוות משרד הרווחה והשירותים החברתיים לבחינת תופעת הכתות בישראל. מדינת ישראל.
- אמיר, שמעון (1992). האיום בחופש: דרכי ההשפעה של כתות. תל אביב: אוניברסיטת תל אביב, פפירוס.
- אשד-פלק, מיכל (1996). הפסיכולוגיה בשטח ההפקר. רמת השרון: מבע.
- בוכניק, דן ומור, דשן (2015). השפעת סביבת האינטרנט על פרופיל השיפוט המוסרי של בני נוער. מגמות. כרך נ, 1, מאי 2015. עמ' 99-128.
- בייט מרום, רות (1992). אישיות: תיאוריה ומחקר. רמת אביב: האוניברסיטה הפתוחה.
- בילאוס, י. (2008). כלכלת המתנות של המידע ברשת האינטרנט: היבטים טכנולוגיים וחברתיים (עבודת MA). רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

בן ברוך, סוזי (2006). עבריינות נוער ודרכי התמודדות. ביטאון משטרת ישראל. נדלה מתוך : www.police.gov.il

בן ברוך, סוזי (2009). הזדמנות שנייה. ביטאון משטרת ישראל. נדלה מתוך : www.police.gov.il

בן ברוך, סוזי, סיני הילה ושיינפלד אברהם (2012). בין ענישה לשיקום : גישות ושיקולים משתנים ביחס לנוער עובר חוק בחקיקה ובהליך המשפטי בישראל ובעולם. ביטאון משטרת ישראל. נדלה מתוך : www.police.gov.il

בן ברוך, סוזי (2013). עבריינות נוער בישראל : תמונת מצב ודרכי התמודדות. www.police.gov.il

בן ברוך, סוזי (2014). חיזור אליס. ביטחון פנים, גיליון 6, 18-19.

בר-אב, תלמה (2004). לגעת בחיים. דרכים להתמודדות עם מציאות בלתי רצויה. הוצאת יוזמות הייליגר בע"מ.

ברנובסקי, יעל (2009). "עדיף מכלא" : לימודים במעון לנערים עבריינים. 2/9/2009. Ynet <http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3770712,00.html>

בשן, ענת (2014). על הסכין. ביטחון פנים, גיליון 6, 10-13.

גבע, רות (1992). אסטרטגיות במניעת פשיעה : שיטות יישום והערכה. ירושלים : משרד המשטרה.

גוד, אריק (2002). על הסטייה : הסוציולוגיה של השימוש בסמים, מיניות חריגה, עבריינות, מחלות נפש ועוד. רמת אביב : האוניברסיטה הפתוחה.

גוטמן, דוד (1999). לוגותרפיה למטפל – עבודה סוציאלית משמעותית. תל אביב : דיונון.

גל, נעמי (2003). אלימות נגד נשים : נורמה או סטייה? בני ברק : הוצאת הקיבוץ המאוחד.

גרין, דוד (1995). סמים : עובדות שאלות ובעיות. תל אביב : ההוצאה לאור משרד הביטחון.

דרייקורס, רודולף [1933, 2000]. יסודות הפסיכולוגיה האדלריאנית. תל אביב: מכון אדלר.

הלפרין קדרי, רות, קארו ענבל (2009). אלימות נגד נשים במשפחה. מתוך: נשים ומשפחות בישראל – דו שנתון סטטיסטי. רמת גן: הפקולטה למשפטים, בר אילן.

המבורגר ואחרים (2005). השימוש בחומרים פסיכואקטיביים בקרב תושבי מדינת ישראל. ירושלים: הרשות למלחמה בסמים.

זיו, אבנר (1985). "תופעת השימוש לרעה בסמים, אפיוניה בגיל ההתבגרות ותפקידה של המשפחה בהתמודדות עם הבעיה". הגיל הלא רגיל. תל אביב: פפירוס.

חובב, מאיר (2002). טיפול ושיקום של נפגעי סמים בישראל. תל אביב: צ'ריקובר.

חובב, מאיר, סבה, ל' ואמיר, מ' (2003). מגמות בקרימינולוגיה: תיאוריה מדיניות ויישום. ירושלים: המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית.

חובב, מאיר, גולן מרים וזנר יוחנן (1999). עוברי חוק בישראל. תל אביב: צ'ריקובר.

חמיאל, דני (1994). לוגותרפיה בשולי הפסיכותרפיה: סקירה עדכנית ממבט אישי. שיחות, ט (1). 69-74.

חן, גילה (2001). הקשר בין תמיכה חברתית ותוכנית רוחנית לבין שינויים אישיותיים רגשיים והתנהגותיים, בקרב אסירים שנגמלו מחומרים פסיכואקטיביים. עבודה לקבלת תואר דוקטור לפילוסופיה. רמת גן: המחלקה לקרימינולוגיה, אוניברסיטת בר אילן.

חסן, מנאר ואחרות (1999). מין מיגדר פוליטיקה. תל אביב: קו אדום.

יעקב, טליה (2014). בריונות ברשת (Cyber bullying): הגדרות מאפיינים ודרכי התמודדות. מחלקת מחקר, האגף למדיניות ותכנון אסטרטגי: המשרד לביטחון פנים.

כהן-אביגדור, נאוה ווגשל, הדי (2014). זה הרס לי את החיים – נידוי וחרמות באמצעי התקשורת החדשים. ביטחון פנים, גיליון 6, 14-17.

- כפיר, נירה (2009). אסטרטגיות חיים. טיפולוגיה. הוצאת מכון מעגלים.
- למיש, ד, וריבק, ר. (2006) ילדים ישראלים גולשים. אוניברסיטת תל אביב: מכון נטוויז'ן לחקר האינטרנט. אוחזר ב 19 באפריל 2010, מתוך:
<http://www.niis.tau.ac.il/page.aspx?pid=179&cid=0&menu=27>
- לנדאו, שמחה (2003). מלחמה, שלום ופשיעה. מראות משטרה, גליון 194, הוצאת משטרת ישראל: www.police.gov.il
- מיכאל, אמנון (2007). התמכרות והחלמה: סוגיות נבחרות בטיפול במתמכרים. חיפה: הוצאת את.
- מלמד, אהרון (1999). המשפחה – ערש או הרס ילדיה? חיפה: הוצאת את.
- מלר, צופיה (2016). כתות מיסטיות בישראל ובעולם. www.hofesh.org.il
- מרגלית, מיכל ובלומנטל איתי (17.3.2014). בשקיות, בהסתר, ביחד: הנוער ממשיך לשנות. www.ynet.co.il
- נגר, גיא (2015). סקר בנושא פשיעה/בריונות ברשת. מחלקת מחקר, האגף למדיניות ותכנון אסטרטגי: המשרד לביטחון פנים.
- סאתרלנד, אדווין (1994). הגנב המקצועי. עמ' 195-206. בתוך: רוט הלר, ד' (עורכת). היחיד והסדר החברתי. תל אביב: עם עובד.
- סופרין, גלעד וסופרין-גלעד, יודפת (1982). כתות מיסטיות בישראל. דו"ח משטרת ישראל, <http://www.archive.is/UrlJF>.
- עצר, אורנית (2013). "בחננו" התעקשו: מעצר ולא מוסד לעבריינים. 22/4/2013. ערוץ 7 <http://www.inn.co.il/News/News.aspx/254747>
- פראנקל, ויקטור (1981). האדם מחפש משמעות. תל אביב: הוצאת דביר.
- פראנקל, ויקטור (1982). הזעקה הלא נשמעת למשמעות: הפסיכותרפיה וההומניזם. תל אביב: הוצאת דביר.
- פראנקל, ויקטור (1985). השאיפה למשמעות. תל אביב: הוצאת דביר.

קמיר, אורית (2002). פמיניזם זכויות ומשפט. תל אביב : ההוצאה לאור משרד הביטחון.

קרמניצר, נעמי (2004). הורים סמים ומתבגרים. www.antidrugs.gov.il

קסון ואחרים (1998). פסיכופתולוגיה והחיים המודרניים. כרך א' 134-138 .

רהב, גיורא (1986). סטייה חברתית. יחידות 6-1. רמת אביב : האוניברסיטה הפתוחה.

שהם, גיורא שלמה, רהב, גיורא (1983). אות קין. ירושלים ותל אביב : שוקן.

שהם, גיורא שלמה (1985). פשעה וסטייה חברתית. תל אביב : פפירוס.

שהם, גיורא שלמה (1994). תורת ההתחברות הדיפרנציאלית. עמ' 159-166. בתוך : רוט הלר, ד' (עורכת). היחיד והסדר החברתי. תל אביב : עם עובד.

שהם, גיורא שלמה ואמיר, שביט (2002). עבירות ועונשים. ירושלים : הוצאת עם עובד.

שהם, גיורא שלמה, אדד, משה ורהב גיורא (2004). קרימינולוגיה. ירושלים ותל אביב : שוקן.

שווארצוואלד, י' (1978). לא לבדו. אשנב לפסיכולוגיה חברתית. כרך ב'. רמת אביב : האוניברסיטה הפתוחה.

שווארצוואלד, י', שגיא, ג', שגיב, ל'. (1996). פסיכולוגיה חברתית, כרך ג', יחידה 6, רמת אביב : האוניברסיטה הפתוחה.

שחורי, מלי ולאופר אביטל (2008). עבריינות בני נוער בישראל : מעורבותם של בני נוער מיהודה ושומרון בפעילות לא חוקית כנגד תהליך ההתנתקות. מפנה, 43-47.

Shifron, Rachel (1999). Addictive Behaviours: An Adlerian Perspective. . Adlerian Year Book, Pp.114-127.

Shifron, Rachel (2010). Adlers Need to Belong as the Key for Mental Health. The journal of Individual Psychology, Vol. 66, No. 1, Spring 2010, Pp. 10-29.

Shifron, Rachel, Shifron, Gad, Linden, George W., Abramson, Zivit, Rasmussen, Paul R., Newbauer, John and Joosten, Theo (2010). ADDICTIONS – The Addiction to Power. Adlerian Year Book, Pp. 77-100.

Walton, Francis X. (2009). Winning children over: A manual for teachers, counselors, principals and parents. Columbia, SC. Adlerian child care books.